

ALPHA RELEVANT VOOR DE ROOMS-KATHOLIEKE CONTEXT

Onderzoeksrapport Richard Rhijnsburger

Met toestemming gepubliceerd op www.stucom.nl

Resultaten van een onderzoek naar de invloed van de Alpha-cursus in RK-setting op de deelnemers. Katholiek Alpha Centrum: 'Toen het onderzoek opgestart werd, eind 2008, waren er in Nederland ongeveer 75 parochies bij de Alpha-cursus betrokken die zelfstandig of met elkaar een Alpha-cursus verzorgden. De Alpha-cursus was in RK-setting in zo'n 40 plaatsen door het land te volgen. Bijna de helft van deze plaatsen heeft meegewerkt aan het onderzoek.'

Alpha

Relevant voor de Rooms-katholieke context

Richard Rhijnsburger
Student Godsdienst Pastoraal Werk
Christelijke Hogeschool Ede

Afstudeer begeleider:
Teus van de Lagemaat

Opdrachtgevers:
J.H. Smith pr. en H.M.N. Opstal
Katholiek Alpha Centrum

Woord Vooraf

Dit onderzoek is gedaan na aanleiding van de afstudeeropdracht van de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk aan de Christelijke Hogeschool in Ede, die ik gevolgd heb van 2005 tot en met 2010. Het onderzoek laat zien dat de Alpha-cursus te onderzoeken is. Nog nooit eerder is er een dergelijk onderzoek gedaan naar deze methode in de Rooms-Katholieke context. De uitkomsten zijn opmerkelijk en Alpha blijkt een goede methode te zijn in het kader van de nieuwe evangelisatie. Alpha biedt een mogelijkheid aan parochies om op eenvoudige wijze effectief missionerend te zijn.

Ik wil iedereen bedanken die op de een of andere manier meegewerkt en meegeholpen hebben aan dit project. In de eerste plaats wil ik de Drieëne God bedanken voor alle kracht en zegen, die ik heb mogen ontvangen. Mijn patroonheiligen, de heilige maagd Maria en de heilige apostel Petrus, voor alle gebeden die ze voor mij hebben gedaan. Alle andere heiligen die voor mij gebeden hebben. Pastoor Smith en Helen Opstal, dat zij mij de mogelijkheid hebben gegeven om mijn afstudeerproject voor hun te doen. Teus van de Lagemaat voor al het advies en de begeleiding die hij mij gegeven heeft. Kenneth van Braam, omdat hij een paar zonnige en warme dagen in de zomervakantie heeft geholpen met het vouwen en versturen van de enquêtes. Roland Eijbersen, voor al het advies en lectuur die ik mocht lenen. Alle parochies en aan alle oud-cursisten van de Alpha die hebben meegewerkt aan dit onderzoek. Mijn dank is groot.

Inhoudsopgave

Woord Vooraf	2
Inleiding	4
1. Algemene informatie over de Alpha-cursus.....	5
1.1. Geschiedenis van de Alpha-cursus.....	5
1.2. De start van de Alpha in Rooms-katholieke setting	5
1.3. Het doel en opzet van de cursus	6
2. Eerdere onderzoeken	8
2.1. Onderzoek W. Verboom	8
2.2. Onderzoek Westerkerk in Veenendaal	9
2.3. Onderzoek S. Hunt	10
2.4. Onderzoek A. de Vries.....	11
2.5. Onderzoek E. Sengers	11
3. Onderzoeksopzet	13
3.1. Doelstelling	13
3.2. Onderzoeksvraag	13
3.3. Onderzoek	13
3.4. Populatie.....	14
3.5. Verantwoording van de enquête.....	14
3.6. Representativiteit.....	14
4. Resultaten onderzoek	16
4.1. Biografische gegevens.....	16
4.2. Achtergronden.....	18
4.3. Bekendmaking, redenen en verwachtingen.....	20
4.4. Resultaten stellingen	22
5. Nadere beschouwing van de stellingen	27
5.1 De homogeniteit van de resultaten van de stellingen.....	27
5.2. Verschil tussen kerkelijke en niet-kerkelijke mensen	27
6. Na de Alpha.....	33
6.1. De beweegredenen om na Alpha wel of geen vervolg te doen	33
6.2. Vervolgactiviteiten	34
6.3. Hoe is men gestemd over de vervolgactiviteit	34
6.4. Stappen die men na de Alpha-cursus heeft gezet.....	35
6.5. Betrokkenheid bij kerkelijke activiteiten	35
6.6. Redenen waarom men wel of niet betrokken is	36
7. Relevantie voor de Rooms-katholieke context.....	38
7.1. Relatie catechese en evangelisatie.....	38
7.2. Relevantie van Alpha voor het kennisaspect.....	39
7.3. Relevantie van de Alpha voor de gemeenschapsopbouw	40
7.4. Relevantie van de Alpha voor het gebed en het gebruik van de Schrift	40
7. Eindconclusie	42
8. Aanbevelingen.....	45
Literatuurlijst.....	46
Bijlage 1	47
Bijlage 2 Cronbach's Alpha	56

Inleiding

In het najaar van 2008 heb ik een gesprek gehad met pastoor Jeroen Smith en Helen Opstal, de coördinatoren van het Katholiek Alpha Centrum. Ik heb ze aangegeven dat ik graag een onderzoek zou willen doen naar de invloed van de Alpha-cursus in de Rooms-Katholieke Kerk. Dit is voor de opdrachtgevers interessant omdat het inzicht geeft in de cursus en ze willen graag weten of mensen na de Alpha nog verder gegaan zijn.

In dit onderzoek ga ik kijken wat voor gevolgen de cursus heeft op het geloofsleven van de oud-cursist. De onderzoeksvraag die centraal staat in deze scriptie is: *‘Welke invloed heeft de Alpha-cursus op de deelnemers in de Rooms-katholieke context in Nederland?’* Dit is om een aantal redenen interessant. Ten eerste omdat dit nog niet eerder is onderzocht in de katholieke context. Ten tweede omdat dit inzicht geeft en ik daarmee ook in kan ingaan op de relevantie voor de katholieke context.

Dit onderzoek is vooral een explorierend onderzoek. Het rapport is als volgt opgebouwd. In het eerste hoofdstuk wordt er kort algemene informatie gegeven over de Alpha-cursus. Het tweede hoofdstuk zal ingaan op eerdere onderzoeken die de Alpha onderzocht hebben. Deze heb ik in het onderzoek opgenomen, om te kijken of er verschillen en overeenkomsten zijn tussen de Rooms-katholieke context en andere contexten. Hoofdstuk drie zal gaan over de onderzoeksopzet, daar zal worden besproken hoe ik het onderzoek heb opgezet en uitgevoerd. Daarna zal ik de resultaten bespreken. Ik wil ook ingaan op wat de relevantie van de uitkomsten is voor de Rooms-katholieke context, deze zullen in hoofdstuk zeven aan de orde komen. De laatste hoofdstukken staan in het teken van conclusies en aanbevelingen.

1. Algemene informatie over de Alpha-cursus

1.1. *Geschiedenis van de Alpha-cursus*

De Alpha-cursus is een inleidende cursus die de basale principes van het christelijke geloof aan de orde stelt. De cursus is ontstaan in een Anglicaanse gemeente, The Holy Trinity Brompton, in Londen. De Alpha was oorspronkelijk een vierweekse cursus over de beginselen van het christelijke geloof. De cursus werd aangeboden aan pas bekeerden. Alpha was ontwikkeld door ds. Charles Marnham.¹ Zijn opvolger ds. John Irvine nam deze cursus over en verlengde het naar tien weken met een weekend over de Heilige Geest.² Nicky Lee zou de cursus veranderd hebben van een cursus voor pasbekeerden naar een cursus voor niet-gelovigen.³ Nicky Gumbel heeft in 1992 de cursus gemaakt zoals die nu is.⁴ De Alpha slaat wereldwijd aan. Anno 2009 hebben wereldwijd 13 miljoen mensen de cursus gevolgd en in Nederland zijn dit er 150.000.⁵ In Nederland is de cursus in 1994 geïntroduceerd door ds. Goedhart in Utrecht.⁶ De cursus werd eerst ondergebracht bij de IZB, in samenwerking met Youth for Christ en de Evangelische Aliantie. Sinds 2001 is de Alpha-cursus Nederland ondergebracht in een zelfstandige stichting.⁷

1.2. *De start van de Alpha in Rooms-katholieke setting*

In Engeland werd de Alpha-cursus ook overgenomen in katholieke parochies. Volgens het boek van het Katholiek Alpha Centrum, 'De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting', liggen de Anglicaanse en de katholieke en taalgebruik dicht bij elkaar, zodat de cursus zonder veel problemen kon worden overgenomen in parochies.⁸ Men zag hetzelfde fenomeen als in de Anglicaanse kerk. Het aantal deelnemers groeide en steeds meer parochies namen de cursus over.⁹ In 1997 is in Engeland een Catholic Alpha Office geopend. Ze werken nauw samen met de Holy Trinity Brompton, maar functioneert als kantoor voor de katholieke parochies.¹⁰ In datzelfde jaar bezocht een groep mensen uit het bisdom Rotterdam een conferentie over de Alpha-cursus, dat georganiseerd was door de Nederlandse stichting van de Alpha-cursus. Men is na deze conferentie bijeengekomen om te kijken of deze cursus vanuit de eigen parochie gegeven zou kunnen worden.¹¹ In 1998 werd de eerste Alpha in een Rooms-katholieke parochie in Den Haag gegeven.¹² Het bleek een geschikte cursus in Rooms-katholieke setting te zijn en op 1 oktober 1998 werd het Katholiek Alpha Centrum opgericht.¹³ Het bisdom Rotterdam heeft hiervoor een priester voor een aantal uren per week vrijgesteld om aan dit Centrum mee te werken.¹⁴ Het richt zich op de methoden van precatechese. Deze methoden zijn programma's die zich kenmerken door laagdrempeligheid, ruimte voor onderlinge gesprekken en een heldere uitleg over de kernpunten van het

¹ Sengers, E. (2006). *Aantrekkelijke kerk*. Delft, Eburon. Blz. 69.

² Idem. Zal Volgens Nicky Gumbel in 1981 gebeurd zijn.

³ Idem.

⁴ Idem.

⁵ <http://uk.alpha.org/>; <http://www.alpha-cursus.nl/wat-is-alpha>. (websites bezocht in juni 2009)

⁶ Verboom, W. (2002). *De Alpha-cursus onderzocht*. Zoetermeer, Boekencentrum. Blz. 25.

⁷ Idem.

⁸ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., *De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting*, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz.13

⁹ Idem.

¹⁰ Idem.

¹¹ Idem.

¹² Idem.

¹³ Van der Ploeg, T; van der Helm, A; Weigand, H (red.). (2008). *Met Beide benen op de grond*. Amsterdam, Telos. Blz. 66.

¹⁴ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., *De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting*, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz.14

christelijke geloof.¹⁵ Het Katholiek Alpha Centrum helpt parochies om deze methoden, waaronder de Alpha-cursus, zelfstandig te kunnen geven in Rooms-katholieke context. De Alpha-cursus wordt in Nederland in zo'n 75 parochies gegeven.¹⁶ Het centrum houdt zich ook nog bezig met het promoten van vervolgcursussen. Het komt vaak voor dat mensen na de Alpha-cursus verder willen. Een vervolg cursus op de Alpha is CaFE, wat staat voor Catholic Faith Exploration.¹⁷ Zoals de naam al doet vermoeden, gaat men in deze cursus verder in op het Katholieke geloof op een laagdrempelige manier. De oorspronkelijke inhoud van de cursus, zoals die ontwikkeld is door Gumbel, komt niet geheel overeen met de Rooms-Katholieke leer.¹⁸ De belangrijkste verschillen zijn de visies op de sacramenten, een vergeestelijkte kerkvisie en dat de verlossing door het kruis alleen juridisch wordt verwoord.¹⁹ De Katholieke Alpha geeft haar eigen nuanceringen vanuit Katholiek oogpunt.²⁰

1.3. Het doel en opzet van de cursus

De Alpha-cursus heeft een relationeel doel. *Deze wil de deelnemers de ruimte geven om te ervaren, dat een persoonlijke relatie met God (Vader, Zoon en Geest) mogelijk is binnen de gemeenschap van medegelovigen, de Kerk.*²¹ De opzet van Alpha is eenvoudig. Het is een tienweekse cursus, plus een weekend. De cursus wordt gegeven vanuit een lokale parochie. De avonden beginnen met een maaltijd. Deze is bedoeld voor persoonlijke ontmoeting en uitwisseling,²² zodat men elkaar leert kennen en dat de vertrouwelijkheid ten goede komt. Na de maaltijd begint men met een inleiding. Deze worden gegeven door een paar vaste inleiders die iedere cursus 1 of 2 inleidingen verzorgen. De inleidingen duren ongeveer 20-25 minuten.²³ De onderwerpen van elke avond liggen vast. Hieronder volgen de onderwerpen die tijdens de cursussen aan bod komen:

1. *Christelijk geloof: saai, onwaar en achterhaald? (inleiding)*
2. *Wie is Jezus?*
3. *Waarom is Jezus gestorven aan het kruis?*
4. *Hoe kan ik zeker zijn van mijn geloof?*
5. *De bijbel lezen: waarom en hoe?*
6. *Bidden: waarom en hoe?*
7. *Hoe leidt God ons?*
8. *Wie is de Heilige Geest?*
9. *Wat doet de Heilige Geest?*
10. *Hoe kan ik vervuld worden met de Heilige Geest?*
11. *Hoe maak ik het beste van mijn leven?*
12. *Hoe kan ik me verdedigen tegen het kwaad?*
13. *Waarom en hoe zou ik het anderen vertellen?*
14. *Geneest God vandaag de dag nog?*
15. *Hoe zit het met de kerk?*²⁴

Na de inleiding komt men samen in deelgroepen. Deze groepen worden aan het begin van de cursus vastgesteld. Elk deelgroepje wordt begeleidt door 1 of deelgroepleiders.²⁵ Deze zorgen

¹⁵ <http://www.rk-alpha-centrum.nl/>

¹⁶ Idem.

¹⁷ Idem.

¹⁸ Idem.

¹⁹ Idem.

²⁰ Idem. Blz. 67.

²¹ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz. 18

²² Idem. Blz.15

²³ Idem.

²⁴ Gumbel, N. Een Kwestie Van Leven. Gideon. Inhoudsopgave.

²⁵ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz.16

ervoor zorgen dat de uitwisseling goed verloopt, dat men bij het onderwerp blijft en dat er geen discussies ontstaan.²⁶ Halverwege de cursus vindt er ook een weekend plaats. Dit is een belangrijk schakelpunt in het geheel. Er is tijd voor ontmoeting met elkaar en met God. Het weekend staat in het teken van de Heilig Geest.²⁷ Op de slotavond worden de mensen uitgenodigd die zich hebben opgegeven voor de volgende cursus, bekenden van de deelnemers van de vorige cursus en voor overige geïnteresseerden.²⁸

²⁶ Idem.

²⁷ Idem.

²⁸ Idem.

2. Eerdere onderzoeken

In dit hoofdstuk wil ik ingaan op eerdere onderzoeken met betrekking op de Alpha-cursus. Dit betreft 4 Nederlandse onderzoeken en 1 Engels onderzoek. Ik ga in op de opzet van deze onderzoeken en geef een weergave van de belangrijkste conclusies. De Nederlandse onderzoeken zijn allemaal gedaan binnen kerken die staan in de protestantse traditie. Dit zijn onderzoeken van W. Verboom, A.J. de Vries, E. Sengers en van CHE-studenten in de Westerkerk in Veenendaal. Het Engelse onderzoek is door S. Hunt uitgevoerd in verschillende kerken in Engeland. In dit hoofdstuk zal ik op deze vijf onderzoeken ingaan en aangeven wat ik van deze onderzoeken gebruikt heb. Deze zijn relevant omdat ze deels ingaan op de effecten van de Alpha. Hiermee wil ik kijken of er grote verschillen en/of overeenkomsten zijn tussen de Rooms-katholieke Alpha en de Alpha's die gehouden zijn in een andere kerkelijke traditie.

2.1. Onderzoek W. Verboom

Verboom (2002) heeft missionaire leerkringen onderzocht waaronder de Alpha in hervormde en gereformeerde gemeentes. Opvallend in zijn onderzoek is dat hij onder andere de veranderingen gemeten heeft zoals: de visie op het christelijk geloof, de Bijbel en de kerk; de relatie met God; de manier van geloven en de relatie met de kerk. In zijn onderzoek heeft hij verschillende missionaire methodes onderzocht. Deze noemt hij missionaire catecheses. Deze onderscheidt zich van wat hij definieert als 'gewone catechese' doordat de vorm is aangepast aan mensen die van buiten de kerk komen.²⁹ Onder deze missionaire methodes vallen: De Oriëntatiecursus Christelijk Geloof,³⁰ De Bijbel in Grote Lijn,³¹ De Alpha-cursus,³² De Ontdekkingskring³³ en de vervolgingen.³⁴

Aan het onderzoek deden 21 kerkelijke gemeenten mee. De meerderheid van deze gemeenten bevindt zich in agrarische omgeving en een klein deel in een Randstedelijke omgeving.³⁵ Verboom heeft zowel de leiding als de oud-deelnemers van de cursussen geënquêteerd. Uit het onderzoek bleek dat de medewerkers waren gemotiveerd door de overtuiging dat het evangelie heilzaam is voor alle mensen.³⁶ Opvallend was dat de teams voor 77% bestonden uit mannen.³⁷ Van de medewerkers had 46% een theologische opleiding genoten.³⁸ 66% had als doel dat de deelnemers Jezus persoonlijk zouden leren kennen.³⁹ 100% zag de Heer als de Redder van zondaren. Van alle kringen die onderzocht zijn, was het grootste percentage van de Alpha-medewerkers er op uit om de deelnemers tot persoonlijk geloof in Jezus Christus te

²⁹ Verboom, W. (2002). De Alpha-cursus onderzocht. Zoetermeer, Boekencentrum. Blz. 9.

³⁰ Idem. Blz. 19-20. Een kortlopende cursus van 4 bijeenkomsten waar basisinformatie wordt gegeven over het Christelijk geloof. De cursus heeft als doel objectieve informatie te geven over het christelijk geloof. De cursus kenmerkt zich doordat het laagdrempelig, informatief, bezinnend en vrijblijvend is. Men richt zich vooral op middelbaar en hoger opgeleide mensen.

³¹ Idem. Blz. 21-24. Deze cursus is ontwikkeld ter gelegenheid van het jaar met de Bijbel (1998-1999). De initiatiefnemers van deze cursus willen inspelen op het gegeven dat veel mensen wel interesse hebben voor de Bijbel, maar niet goed weten waar en hoe ze moeten beginnen. Deze methode heeft vijf bijeenkomsten. Men wil met deze cursus objectieve informatie geven over de Bijbel en de cursist de ruimte geven voor haar eigen standpunt over de Schrift.

³² Idem. Blz. 25

³³ Idem. Blz. 29-34. Dit is een introductiekring die moeilijk te definiëren is omdat de inhoud en vorm sterk verschillen. Deze worden vooral vormgegeven door de cursisten en de organisatoren. Het is een verzamelbegrip wat er kort op neer komt, dat de ontdekkingskring een introductiekring is die past bij de gemeente en gericht is op een proces van ontdekken van wat het geloof voor de deelnemer persoonlijk betekent.

³⁴ Idem. Blz. 34

³⁵ Idem. Blz. 38

³⁶ Idem. Blz. 45

³⁷ Idem. Blz. 38.

³⁸ Idem. Blz. 45

³⁹ Idem.

leiden, omdat Hij de Vergever van de zondaren is.⁴⁰ Men komt in deze kring dan ook vaak uit voor de eigen geloofsovertuiging.⁴¹ Het gebed en samen zingen heeft een grote plaats en men zoekt naar integratie van de cursus in de gemeente, met name door het organiseren van een vervolgcursus.⁴²

De deelnemers gaven aan positieve veranderingen doorgemaakt te hebben in de manier van geloven, relatie met God en met de kerk. Van alle onderzochte missionaire kringen scoorde de Alpha het hoogst.⁴³ Op de verandering op de visie van de Bijbel na. Slechts 25 % gaf aan dat de visie op de Bijbel veranderd was. Maar de verandering van de visie op het christelijk geloof en de manier van geloven scoorde maar liefst 83%. Voor 75% van de cursisten was de relatie met God en de kerk veranderd en 76% wilde mee doen met een vervolgcursus. Het onderzoek bevestigt het vermoeden wat de onderzoeker had dat men geloof vandaag de dag niet zonder meer verbinden met het kerkelijk betrokken zijn.⁴⁴ Dit komt waarschijnlijk door oudere mensen vaak een negatief imago hebben van het instituut Kerk en jongeren meer individualistisch denken. In mijn eigen onderzoek richt ik mij vooral op de veranderingen van de cursisten.

2.2. Onderzoek Westerkerk in Veenendaal

Het tweede onderzoek is gedaan door studenten van de CHE. Hun onderzoek vond plaats in de Westerkerk (PKN) in Veenendaal, waar ze de gevolgen van de Alpha hebben gemeten. Dit hebben ze gedaan onder de ex-deelnemers van Alpha en Emmaus die mee hebben gedaan tussen 2002-2006.⁴⁵ Ze hebben onderzocht wat voor betekenis de Alpha-cursus heeft gehad voor de cursist en of deze cursussen aansloten bij de doelgroep van de Westerkerk.⁴⁶ Hiervoor hebben ze ruim 300 mensen benaderd. Uit het onderzoek kwam naar voren dat er vooral kerkleden meededen met de Alpha-cursus. De studenten hebben geprobeerd te meten, door middel van stellingen, of er veranderingen waren opgetreden in het geloof van de cursist. Ze hadden de stellingen ingedeeld in christelijk geloof, gebed, kerk, Bijbel, wie God is en leven. Er was bij de cursisten nauwelijks een verschil opgetreden door de Alpha op deze indicatoren. 70% gaf aan geen veranderingen te hebben doorgemaakt op de door hun genoemde stellingen. Bij het kennis aspect gaf 16% de cursisten die ooit belijdenis heeft gedaan een gering positief verschil te bemerken. Het percentage lag hoger bij cursisten die dit niet hadden gedaan, zo'n 31%. Verder zijn er verschillen te zien op de visie op God. Mensen hebben meer kennis over de Heilige Geest gekregen (38,1%), en verlangen ook naar meer van de Heilige Geest (28,2%). Bij beide stellingen is er niemand meer die het er helemaal mee oneens is. De visie op de kerk is door de deelnemers licht veranderd. 30% staat positiever tegenover contacten met de kerk. De rubriek Bijbel geeft in dit onderzoek opvallende gegevens. De niet-belijdende leden (38,2%) zijn positiever dan de belijdende leden (15%) over het gebruik van de Schrift in het dagelijks leven en of God door de Bijbel tot ons spreekt. Bij de indicator 'leven' waren de grootste verschillen te zien. De Alpha heeft het geloof van mensen versterkt en vernieuwd, maar heeft ook gevolgen voor hun dagelijks leven. De mensen waardeerden de ontmoeting en het delen van het geloof als het meest waardevolle aan de Alpha. De mensen hadden dan na de Alpha behoefte aan een cursus die deze aspecten ook bevatten. 68 % gaf aan de bestaande relatie met de Heer te verdiepen en dat ze daarom een behoefte hadden aan een vervolg.

⁴⁰ Idem. Blz51.

⁴¹ Idem.

⁴² Idem.

⁴³ Verboom, W. (2002). *De Alpha-cursus onderzocht*. Zoetermeer, Boekencentrum. Blz. 63.

⁴⁴ Idem.

⁴⁵ Lange, J; Otten-Jongkind, C; Vink, M. (2007) *Evaluatie Alpha en Emmaus Westerkerk*. Ede, Christelijke Hogeschool Ede (scriptie). Blz.4

⁴⁶ Idem. Blz. 9.

2.3. Onderzoek S. Hunt

Stephan Hunt is een Engelse onderzoeker die de Alpha in 1999 in Berkshire heeft onderzocht, dit was een pilot study. Vervolgens heeft hij een groot landelijk onderzoek gedaan, dat liep van de zomer van 2001 tot en met eind 2002. Aan het onderzoek deden 31 kerken mee van allerlei denominaties. De achtergronden van de verschillende kerken liepen uiteen van Rooms-Katholiek tot en met Pinkstergemeenten. Deze verschilden allemaal van elkaar qua omvang, demografische samenstelling en geografische ligging.⁴⁷ Er zijn in totaal 1500 schriftelijke enquêtes verzonden naar oud-deelnemers van de Alpha-cursus. 55% van deze geselecteerden hebben de enquêtes teruggestuurd.⁴⁸ De onderzoeker wilde er door middel van het onderzoek achter komen of de Alpha impact heeft in de kerken. Hieronder staan enkele uitkomsten van zijn onderzoek:

<i>Hoe ben je over de Alpha te weten gekomen?</i>	<i>66% mijn kerk; 20% vrienden; 5% media</i>
<i>Waarom deed je mee aan de Alpha?</i>	<i>Opfrisser/ geloofsgroei 51%; 14% spirituele zoektocht; 14% Uitgenodigd; 12% Gezelligheid; 5% geïnteresseerd; 4% Geadviseerd door geestelijke</i>
<i>Kerkbetrokkenheid</i>	<i>77% kerklid; 7% randkerkelijk; 16% niet-kerkelijk</i>
<i>Beroep</i>	<i>36% lower professional & skilled manual; 55% clerical/ administrative</i>
<i>Werkzaam</i>	<i>65% ja; 33% nee (vnl. gepensioneerde huisvrouwen)</i>
<i>Geslacht</i>	<i>38% mannen; 62% vrouwen</i>
<i>Leeftijd</i>	<i>6% -20; 8% 21-30; 35% 31-40; 20% 41-50; 18% 51-60; 11% 61-70; 3% 70+.</i>
<i>Etniciteit</i>	<i>97% blank</i>
<i>Burgerlijke staat</i>	<i>70% gehuwd; 14% single</i>
<i>Veranderingen</i>	
<i>Ben je christen geworden?</i>	<i>77% ben ik al; 17% ja; 4% nee</i>
<i>Is je blik op het christendom veranderd?</i>	<i>44% ja; 50% nee</i>
<i>Is je spirituele leven beïnvloed?</i>	<i>56% ja; 31% nee; 13% weet niet⁴⁹</i>

Conclusies uit zijn onderzoek zijn dat de Alpha goed aansluit bij de postmoderne cultuur. Mensen doen vooral mee via persoonlijke contacten. Hunt heeft tamelijk veel kritiek op de Alpha-cursus. Volgens hem trekt de cursus vooral mensen met een kerkelijke achtergrond en zijn er weinig bekeringen.⁵⁰ Hunt stelt in zijn onderzoek dat er weinig bekeringen zijn niet hoeft te betekenen dat de Alpha geen succes is. Het zou ook een startpunt kunnen zijn. De Alpha kan een positief effect hebben op de kerkelijke gemeente, maar kan een gemeente ook verdelen.⁵¹ Hij waarschuwt tegen een Mac Donald mentaliteit in de kerken. Waar de kerk het de mensen zoveel mogelijk naar hun zin wil maken en waar de kerkgangers alleen maar consumeren.⁵²

⁴⁷ Stephen Hunt, *The Alpha Enterprise* (Ashgate, 2004) blz.92.

⁴⁸ Idem. Blz 167.

⁴⁹ Idem. Blz.167-170

⁵⁰ Idem. Blz. 256

⁵¹ Idem.

⁵² Idem. Blz. 249-255

2.4. *Onderzoek A. de Vries.*

Arjan de Vries deed als student van de Christelijke Hogeschool Ede in 2009 een afstudeeropdracht over de Alpha. Hij heeft onderzocht welk effect de Alpha-cursus in de gereformeerde kerken (PKN) heeft gehad.⁵³ Voor het onderzoek heeft hij een selectie gemaakt onder de desbetreffende kerkelijke gemeenten. Hij heeft een schriftelijke en telefonische enquête afgenomen onder 17 gemeenten verspreid over heel Nederland die minimaal 2 Alpha's georganiseerd hadden. Conclusies over het effect van de Alpha, zoals groei van de kerkelijke gemeenschap, zijn volgens hem gerelateerd aan het karakter van de gemeente en de mate waarin nazorg aan de deelnemers wordt verleend.⁵⁴ Een belangrijk effect wat de Vries geconstateerd heeft is een sfeervernieuwing in de kerk. Men staat meer open voor anderen en men spreekt makkelijker over het persoonlijke geloofsleven.⁵⁵ Daarnaast ziet hij een verandering in het gebedswerk en een langzame verandering in de inhoud van de diensten. Getalsmatige groei vindt over het algemeen niet plaats, postmoderne mensen hebben moeite met het instituut kerk en worden niet snel lid van een kerk.⁵⁶ Bij kerkelijke leden vindt vaak wel een verandering plaats in de zin dat de Alpha een geloofsverdieping teweeg brengt en dat men actiever wordt in de plaatselijke gemeente. Factoren die bijdrage aan het effect van de cursus zijn een open houding. Volgens de onderzoeker moet deze niet te conservatief zijn en open staan voor vernieuwing. De rol van de predikant is een andere belangrijke factor op het effect. Deze speelt een rol in de communicatie naar de kerkelijke gemeenschap en zorgt voor een samenbindend effect.⁵⁷

2.5. *Onderzoek E. Sengers*

Godsdienstsocioloog Erik Sengers, die verbonden is aan de Protestantse Theologische Universiteit in Kampen, heeft een onderzoek gedaan naar verschillende activiteiten of bewegingen die in kerkelijk Nederland worden aangeboden. Dit betreft activiteiten zoals: Gemeente als Herberg, de Alpha-cursus, Willow Creek en de Neocatechumenale Weg. Sengers onderzoekt deze programma's in het kader van de religieuze markt. Hij beschrijft en bekijkt deze via marketingconcepten. Dit onderzoek verschilt van de andere onderzoeken die ik heb besproken. Hij heeft geen enquêtes gehouden en gekeken naar welke invloed de Alpha heeft, maar bezien in hoeverre deze cursus en andere cursussen aan marketing voorwaarden voldoen.

De Alpha-cursus wordt door Sengers als een marktgerichte beweging getypeerd.⁵⁸ De Alpha-cursus scoort goed op marketingconcepten zoals: missie, doelgroepen, product/prijsverhouding, communicatie, evaluatie en vrijwilligers. De cursus scoort redelijk op 'plan' en geheel niet op externe middelen.⁵⁹ Het onderzoek wijst uit dat de Alpha-methode op een interessante manier laat zien hoe ingespeeld kan worden op de religieuze markt. De cursus heeft veel kenmerken van een marketinggerichte methode. Het heeft een duidelijke missie en verschillende doelgroepen kunnen met deze methode bereikt worden. De kosten zijn relatief laag en de hele geloofsgemeenschap wordt betrokken bij de activiteiten.⁶⁰ Het boek beschrijft dat er sprake is van een religieuze markt. De spelers op deze markt zouden dan met elkaar concurreren en zich bewust zijn van de culturele ontwikkelingen en bij andere aanbieders en zo op de markt kunnen inspelen om de mensen voor zich te winnen. Alleen zo

⁵³ A.J. de Vries, Het effect van de Alpha-cursus in de Gereformeerde kerken van de PKN, CHE, 2009. (SCRIPTIE) Blz. 5

⁵⁴ Idem. Blz.

⁵⁵ Idem. Blz. 57.

⁵⁶ Idem.

⁵⁷ Idem.

⁵⁸ Sengers, E. (2006). Aantrekkelijke kerk. Delft, Eburon. Blz. 69.

⁵⁹ Idem.

⁶⁰ Idem. Blz. 94

wordt er onder de grote kerken in Nederland niet gedacht.⁶¹ In de praktijk wordt de relatie tot andere kerken niet als concurrerend gezien. Het onderzoek laat zien dat de kerken meer een afwachtende passieve houding hebben op de religieuze markt, ook als ze betrokken zijn bij een marktgerichte beweging.⁶² De dynamiek van de markt komt nog niet op gang omdat de kerken zich niet genoeg als aanbieder op deze markt gedragen. Sengers verwacht dat naarmate de ontkerkelijking toeneemt de kerken zich meer als aanbieder zullen gaan gedragen, omdat ze dan wel moeten.⁶³

⁶¹ Idem. Blz. 150

⁶² Idem. Blz. 151

⁶³ Idem.

3. Onderzoeksopzet

3.1. Doelstelling

Het doel van dit project is om te onderzoeken wat de invloed is van de Alpha-cursus in Rooms-katholieke context. Het katholieke Alpha centrum signaleert een vernieuwing in de parochies waar de Alpha-cursus gehouden wordt. Dat de mensen bewuster en actiever katholiek zijn. Dit onderzoek wil meten of deze observatie klopt. Het Katholiek Alpha Centrum wil met het onderzoek meer inzicht in de Alpha-cursus. Daarnaast is het Katholiek Alpha Centrum geïnteresseerd of de oud-deelnemers mee hebben gedaan aan een vervolg.

3.2. Onderzoeksvraag

De Onderzoeksvraag luidt:

‘Welke invloed heeft de Alpha-cursus op de deelnemers in Rooms-katholieke context in Nederland?’

Bij invloed denk ik aan de gevolgen die de Alpha-cursus bij de oud-deelnemer teweeg heeft gebracht. Hierbij richt mijn interesse zich met name op gevolgen zoals:

- De invloed van de cursus op kennis en inzicht over het christelijke geloof van de deelnemers.
- De invloed van de cursus op het geloofsleven van de cursisten.
- De kerkbetrokkenheid van de cursisten. (denk aan vrijwilligersactiviteiten in de Kerk of vervolgcursussen, kringen)

De invloed op kennisgebied vind ik van belang in dit onderzoek, omdat dit een wezenlijk element is van de cursus om een introductie te geven van het christendom. Daarbij is het kennisaspect een onderdeel. De invloed op het geloofsleven meet ik aan de hand van 5 indicatoren.

- De invloed op kennis en inzicht
- De invloed op het geloofsleven
- De invloed op de relatie met God en het gebed
- De invloed op de relatie met de Kerk en inzet voor de Kerk
- De invloed op de omgang met de Bijbel

Voor de kerkbetrokkenheid wil ik gaan kijken of men in de periode kort na de Alpha en nu nog betrokken is bij de Kerk. Ik wil dan vooral weten of men met andere geloofsverdiepende programma's heeft meegedaan of dat men zich inzet voor de Kerk.

3.3. Onderzoek

In heel Nederland zijn er 75 parochies waar een Alpha-cursus gegeven wordt. Ik heb van het Katholiek Alpha Centrum de adressen van deze plaatsen gekregen. Ik heb geprobeerd alle parochies telefonisch te benaderen. Uiteindelijk deden er 18 plaatsen mee. Voornamelijk deden er parochies mee die gelegen zijn in stedelijke gebieden, met name uit het westen van

Nederland. De doelgroep die hierbinnen benaderd is, zijn de oud-cursisten die de afgelopen drie jaar hebben meegedaan aan een Alpha-cursus in één van deze parochies. In totaal zijn er 503 mensen benaderd. Waarvan er 253 schriftelijk benaderd zijn en 250 digitaal. Dat is in totaal een respons van 39,2%.

Onder een Rooms-katholieke Alpha-cursus versta ik een standaard Alpha-cursus, dus geen Alpha voor jongeren, gevangen of bejaarden. Een cursus die vanuit een lokale parochie is gegeven in de Rooms-katholieke setting. Er is gekozen voor een kwantitatief onderzoek, omdat er dan makkelijker een grootschalig onderzoek verricht kon worden en de gegevens makkelijker vergelijkbaar zijn dan een kwalitatief onderzoek en dat het inzichtelijker is voor de opdrachtgever, die aangegeven heeft inzicht te willen hebben in de Alpha-cursus.

Voor het enquêteren is er gekozen voor een schriftelijke enquête wat de meest doeltreffende manier is om een grote groep mensen te bereiken. Een nadeel is dat met deze vorm de respons laag kan zijn. Om de respons zo hoog mogelijk te laten zijn is er geprobeerd om de drempel te verlagen om de enquête in te vullen en te retourneren. Dit is geprobeerd door naast schriftelijke enquêtes te versturen ook een website door te geven in brief en/of mail, waar men de enquête digitaal kan invullen.

3.4. Populatie

Zoals eerder vermeld worden er mensen benaderd die de Alpha tot maximaal 3 jaar geleden hebben gevolgd in een parochie. Er is ervoor gekozen om alle parochies te benaderen waar de Alpha de afgelopen drie jaar gevolgd is. Met de parochies is telefonisch contact opgenomen of ze bereid waren om mee te doen met het onderzoek. Wegens privacy gevoelige gegevens was de rol van de parochies van groot belang. Zij hebben zelf de oud-deelnemers benaderd. Er is bij de parochies op aangedrongen om niet alleen de mensen te benaderen die in de kerk zijn, maar ook degenen die uit het zicht van de parochie zijn geraakt. De parochies hebben uiteindelijk de enquêtes verzonden naar de oud-deelnemers en ook ruim de tijd gekregen om de deelnemers te bereiken.

3.5. Verantwoording van de enquête

Het eerste gedeelte van de enquête bestaat uit de feitelijke vragen, zoals geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en motivatie voor het meedoen met de Alpha-cursus. Dit is gedaan om verbanden te kunnen leggen, bijvoorbeeld of de Alpha vooral gevolgd is door vrouwen van 40 jaar die hoog zijn opgeleid of zijn er vooral mannen van 65 tot bekering gekomen bij de Alpha-cursus. Van de 503 mensen hebben er 197 de enquête teruggestuurd. 47 enquêtes waren niet volledig ingevuld en heb ik uit het onderzoek gelaten. Dit betrof met name de schriftelijke enquêtes, waar de mensen vergeten waren de achterkant in te vullen. Ook heb ik van een aantal parochies die aangegeven hebben mee te doen geen enquêtes ontvangen.⁶⁴ Voor het meten van de gevolgen heb ik me gebaseerd op eerdere onderzoeken. Omdat in deze onderzoeken al kaders zijn waarbinnen de gevolgen van de Alpha-cursus gemeten kunnen worden. Ik heb me dan vooral gebaseerd op de onderzoeken van Hunt (2001), Verboom (2002) en het onderzoek dat gehouden is Veenendaal (2007)⁶⁵. Bij de vraagstellingen heb ik rekening gehouden met de Rooms-katholieke setting en geloofsbeleving. In sommige onderzoeken klinkt een protestants jargon, dat een katholiek niet of anders verstaat. Daarom is er niet letterlijk gebruik gemaakt van deze enquêtes, maar zijn een aantal vragen gebruikt voor mijn enquête om in dit verslag vergelijkingen te kunnen maken tussen dit onderzoek en de

⁶⁴ Dit betrof de parochies uit Emmeloord, Lelystad, Vinkeveen en Huijbergen.

⁶⁵ Lange, J; Otten-Jongkind, C; Vink, M. (2007) Evaluatie Alpha en Emmaus Westerkerk. Ede, Christelijke Hogeschool Ede (scriptie)

eerder genoemde onderzoeken die in deze alinea genoemd zijn. De stellingen van de enquêtes zijn deze onderverdeeld in de volgende gebieden:

- Geloofsbeleving
- God
- Kerk
- Bijbel
- Gebed

Er is gebruik gemaakt van stellingen in de enquête om op een eenvoudige wijze te meten of er verandering is opgetreden bij de deelnemers. Bij de stellingen konden de geënquêteerden aangeven in vijf gradaties of ze het eens of oneens waren met een stelling, daarnaast kon men zelf een toelichting geven bij de stelling.

In de enquête is ook gebruik gemaakt van open vragen. Dit is gedaan om de deelnemers zelf aan het woord te laten. Dit is vooral gedaan bij de vragen die ingaan op de motivatie waarom men wel of geen vervolg na de Alpha heeft gedaan. De enquête is terug te zien in Bijlage 1. Ik heb de enquêtes verwerkt in SPSS 16.0.⁶⁶ Allereerst heb ik de frequenties en percentage berekend en daarna kruistabellen gemaakt om de achtergronden van de ondervraagden te kunnen achterhalen.

3.6. Representativiteit

Het onderzoek dat verricht is onder de verschillende Alpha-cursussen is niet representatief. Dat komt doordat de populatie niet gelijkmatig is verdeeld. Het was tevoren heel moeilijk om de achtergrond van de oud-deelnemers te achterhalen. In de respons is ook gebleken dat de achtergronden van de mensen niet gelijkmatig verdeeld zijn. Zo hebben er meer vrouwen dan mannen geantwoord, waren de leeftijdsgroepen 40-60 jaar sterker vertegenwoordigd dan de andere groepen en hebben vooral mensen met een katholieke achtergrond gereageerd en waren de mensen met een andere achtergrond ondervertegenwoordigd. Daarnaast is de non-respons niet onderzocht. Er is niet achterhaald hoe de invloed van de Alpha is geweest op mensen die niet gereageerd hebben. Maar ondanks dit gegeven laat het onderzoek wel tendensen en opmerkelijke uitkomsten zien.

⁶⁶ SPSS is een statistisch programma waarmee men gegevens kan verwerken en uitkomsten kan bekijken.

4. Resultaten onderzoek

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête besproken. Ik zal tabellen weergeven waar de frequenties met percentages staan. Bij de bespreking van de resultaten zal ik, indien van toepassing, een vergelijking geven met eerdere onderzoeken.

4.1. Biografische gegevens

Leeftijd

	Aantal	%
<20	1	0,7
21-30	18	12,0
31-40	25	16,7
41-50	31	20,7
51-60	37	24,7
61-70	24	16,0
71<	14	9,3
Totaal	150	100,0

De gemiddelde leeftijd van de deelnemers is 50 jaar. Dit is de leeftijd die de mensen anno 2009 hebben. De gemiddelde leeftijd ten tijde van de Alpha kan iets lager liggen. Opvallend hieraan is dat in vergelijking met andere onderzoeken de gemiddelde leeftijd aanzienlijk hoger ligt. In Veenendaal lag de gemiddelde leeftijd rond de 40, bij Verboom 31 en bij Hunt 41. De jongste ondervraagde is 20 jaar en de oudste 87 jaar. De meest voorkomende leeftijd is 60, deze kwam 9 keer voor. De grootste groep van de geënquêteerden is tussen de 41-60 jaar oud.⁶⁷

Geslacht

	Aantal	%
Man	50	33,3
Vrouw	100	66,7
Totaal	150	100,0

Tweederde van de oud-deelnemers is van het vrouwelijke geslacht. Dit komt ook overeen met de onderzoeken van de Westerkerk in Veenendaal, W. Verboom en S. Hunt. In Veenendaal was de verhouding 34,1% man en 65,9% vrouw, bij Verboom en Hunt 34% man en 66% vrouw.

⁶⁷ Omdat de gemiddelde leeftijd wat hoger ligt in vergelijking met andere onderzoeken, is er door het Katholiek Alpha Centrum navraag gedaan bij de onderzochte parochies. Aan hen is gevraagd of ze de gemiddelde leeftijd door willen geven. De volgende parochies hebben gereageerd: Roelofsarendsveen 50 jaar, Bergen op Zoom 40 jaar, Den Haag (parochie Maria van Eik en duinen) 47 jaar, Den Haag (Oude Molstraat) rond de 40 jaar, Sliedrecht 60 jaar, Rotterdam 60 jaar, Lisse 52 jaar, Nootdorp 51 jaar, Vinkeveen 55 jaar, Tilburg 40 jaar, Leiden 41 jaar.

Nationaliteit

	Aantal	%
Nederlandse	144	96,0
Anders	6	4,0
Totaal	150	100,0

Van de deelnemers is 96% van de Nederlandse nationaliteit. Van de 6 deelnemers die een andere nationaliteit hebben, zijn de meeste van Westerse afkomst. De nationaliteiten die genoemd zijn waren: Duitse (3), Spaanse (1), Irakese (1) en Peruaanse (1). Hunt heeft in zijn onderzoek de etniciteit onderzocht. Daar was 97% blank. Dat komt overeen met mijn onderzoek.

Opleidingsniveau

	Aantal	%
Geen	6	4,0
LBO	15	10,0
VMBO/MAVO	20	13,3
MBO	31	20,7
HAVO	8	5,3
VWO	3	2,0
HBO	44	29,3
Universiteit	22	14,7
Niet ingevuld	1	0,7
Totaal	150	100,0

Uit de resultaten blijkt dat de meeste cursisten een HBO-studie hebben afgerond. Op de tweede plaats staat de groep die een MBO-opleiding heeft afgerond. 64,7% is middelbaar of hoger opgeleid. In vergelijking met het onderzoek in Veenendaal zien we overeenkomsten en verschillen. Daar was de grootste groep ook opgeleid op HBO-niveau (34,0%), gevolgd door het MBO (27,2%). Het verschil zit vooral in de deelnemers die universitair zijn opgeleid. Bij mijn onderzoek is 14,7% universitair opgeleid, terwijl in Veenendaal maar 3,7% universitair is opgeleid. Een reden hiervoor kan zijn omdat mijn onderzoek in een aantal universiteitssteden heeft plaatsgevonden. De meeste personen die een universitaire opleiding hebben gevolgd komen uit Utrecht, dit zijn 6 personen, gevolgd door Nijmegen (3), Den Haag (3) en Tilburg (2).

Burgerlijke staat

	Aantal	%
Gehuwd	75	50,0
Ongehuwd	67	44,7
Samenwonend	6	4,0
Niet ingevuld	2	1,3
Totaal	150	100,0

Aan de cursus doen ongeveer evenveel gehuwden en ongehuwden mee. Bij het onderzoek van Hunt was 70% gehuwd.

Werkende

	Aantal	%
Ja	86	57,3
Nee	61	40,7
Niet ingevuld	3	2,0
Totaal	150	100,0

57,3% had een baan ten tijde van het volgen van de Alpha. De meeste mensen die geen baan hadden waren van het vrouwelijke geslacht, zoals in de kruistabel hieronder is te zien.

Kruistabel werkend* geslacht

	Geslacht				Totaal
	Man		Vrouw		
Ja	37	74,0%	49	49,0%	86
Nee	11	22,0%	50	50,0%	61
Niet ingevuld	2	4,0%	1	1%	3
Totaal	50	100,0%	100	100,0%	150

Bij het Engelse onderzoek is een licht verschil te zien. Daar was 65% werkend en 33% had geen baan. De mensen in Engeland die geen baan hadden waren voornamelijk gepensioneerde huisvrouwen. In mijn onderzoek zijn het vooral mensen in de leeftijdscategorie vanaf 51 jaar (67,3%). Van deze groep is 56,1%, 65 jaar of ouder.

Lid van een parochie

	Aantal	%
Ja	121	80,7
Nee	29	19,3
Totaal	150	100,0

De resultaten die we bij deze tabel zien zijn volgens verwachting. Andere onderzoeken laten ook zien dat de meeste mensen die deelnemen aan de Alpha-cursus al kerkelijk betrokken zijn of banden met de kerk hebben. Bij de Westerkerk was 28,9% lid van de gemeente, Bij Verboom was 70% kerkelijk en bij Hunt was 77% kerklid.

4.2. Achtergronden

Opvoeding deelnemers

	Aantal	%
Doopsel ontvangen	101	67,3
Eerste Communie ontvangen	93	62,0
Vormsel ontvangen	92	61,3
Katholieke opvoeding gehad	89	59,3
Praktiserend katholiek	74	49,3
Katholieke school gezeten	84	56,0
Anders christelijk	19	12,7
Christelijke opvoeding gehad	17	11,3
Christelijke school gezeten	15	10,0
In het verleden kerkelijk betrokken geweest	23	15,3
Ik had niets met de Kerk	12	8,0

Ongelovig	8	5,3
Andere religie	5	3,3

Bij dit onderzoek zien we dat een groot gedeelte op de een of andere manier betrokken is geweest bij katholieke of anderszins christelijke instanties zoals kerken of scholen. Een groot deel van de mensen (67,3%) heeft het doopsel ontvangen en ongeveer de helft (49,7%) van de mensen beschouwde zich voor de Alpha-cursus als praktiserend katholiek. Maar een klein deel gaf aan niets met de kerk te hebben (8%), ongelovig te zijn (5,3%) of anderszins religieus te zijn (3,3%). Het grootste gedeelte (80,3%) is nu lid van een parochie. Deze bevindingen komen overeen met de andere onderzoeken. De Alpha lijkt vooral mensen aan te trekken vanuit de eigen kerkelijke kringen.

Ik heb de soort opvoeding ingedeeld in kerkelijke achtergronden, omdat ik veel mensen ervan verdenk deze vraag niet goed te hebben ingevuld. Sommige mensen gaven aan praktiserend katholiek te zijn, zonder dat ze hadden aangekruist dat ze gedoopt waren. Om het geheel overzichtelijk te houden heb ik de antwoorden onderverdeeld in: katholieke achtergrond, andere christelijke achtergrond en niet-kerkelijke achtergrond. Dus als iemand had ingevuld dat hij of zij praktiserend katholiek is, heb ik diegene ingedeeld bij de katholieke achtergrond. Als iemand alleen had ingevuld dat hij of zij niks met de kerk heeft, dan heb ik ze ingedeeld bij een niet-kerkelijke achtergrond. Deze indeling zal ik dan ook voornamelijk gebruiken bij het vergelijken van de stellingen.

Achtergronden

	Aantal	%
Katholieke	107	71,3
Andere christelijke	22	14,7
Niet-kerkelijke	17	11,3
Niet ingevuld	4	2,7
Totaal	150	100,0

Periode van deelname

	Aantal	%
Voorjaar 2006	16	10,7
Najaar 2006	15	10,0
Voorjaar 2007	13	8,7
Najaar 2007	25	16,7
Voorjaar 2008	18	12,0
Najaar 2008	44	29,3
Voorjaar 2009	17	11,3
Niet ingevuld	2	1,3
Totaal	150	100,0

De geënquêteerden hebben vooral in de jaren van 2007 en 2008 meegedaan met een Alpha-cursus. Bij de anderen perioden liggen de percentages rond de 10,0%.

Plaats van deelname

	Aantal	%
Baarn	17	11,3
Bergen op Zoom	18	12,0
Den Haag 2x	21	14,0
Gorinchem	9	6,0
Hoogvliet	7	4,7
Leiden	14	9,3
Lisse	17	11,3
Nijmegen	7	4,7
Roelofsarendsveen	9	6,0
Rotterdam	3	2,0
Sliedrecht	2	1,3
Tilburg	2	1,3
Utrecht	18	12,0
Wassenaar	1	0,7
Niet ingevuld	5	3,3
Totaal	150	100,0

Het merendeel van de mensen komt uit de provincie Zuid-Holland. Op de plaatsen Bergen op Zoom, Tilburg, Baarn, Nijmegen en Utrecht na. Maar deze zijn wel gelegen in stedelijke gebieden.

4.3. Bekendmaking, redenen en verwachtingen

Deze paragraaf gaat over: hoe de Alpha bekend is gemaakt bij de mensen, waarom men heeft meegedaan en wat men verwachtte van de Alpha-cursus. Daarna zal ik de stellingen bespreken aan de hand van de indicatoren die ik in hoofdstuk drie heb besproken.

Bekendmaking

	Aantal	%
Persoonlijke uitnodiging	50	33,3
Poster	1	0,7
Krant	6	4,0
Parochieblad/afkondiging	51	34,0
Anders	34	22,7
Niet ingevuld	8	5,3
Totaal	150	100,0

Adverteren voor de Alpha via de krant of posters blijkt bij deze oud-deelnemers nauwelijks van belang te zijn. 33,3% komt in aanraking met de Alpha door een persoonlijke uitnodiging of men heeft van de Alpha gehoord in de kerk of via het parochieblad. Een andere grote groep heeft ‘anders’ ingevuld (22,7%). Antwoorden die men hier aangeeft zijn: via de pastoor, familie, vrienden of kennissen en een aantal weet van het bestaan door internet. Verboom heeft alleen gemeten of men via persoonlijk contact (75%) of via een bericht (25%) van de Alpha gehoord heeft. Zoals de CHE-studenten terecht in hun verslag aangeven, geven deze resultaten niet weer wat de meest effectieve vorm van adverteren is.⁶⁸ Aangezien daarvoor de nodige gegevens ontbreken, daarbij moeten we vooral denken aan hoe vaak en in welke vorm

⁶⁸ Lange, J; Otten-Jongkind, C; Vink, M. (2007) Evaluatie Alpha en Emmaus Westerkerk. Ede, Christelijke Hogeschool Ede Blz. 31 (scriptie)

men geadverteerd heeft. Wel kan gezegd worden dat men vooral via persoonlijke contacten hoort van de Alpha-cursus.

Reden(en) van deelname

	Aantal	%
Interesse in het katholieke geloof.	66	44,0
Uitgenodigd door een bekende.	30	20,0
Meer kennis over het geloof opdoen.	101	67,3
Gezelligheid.	30	20,0
Naar aanleiding van positieve ervaringen van anderen.	23	15,3
Verlangen naar diepgang.	76	50,7
Anders	17	11,3

Hier is te zien dat een belangrijke reden om mee te doen aan de Alpha het kennisaspect is (67,3%). Men doet ook mee met Alpha omdat men interesse in het katholieke geloof heeft (44%) en/of omdat men een verlangen naar diepgang heeft (50,7%). Andere redenen scoren relatief minder zoals: ‘Uitgenodigd zijn door een bekende’, ‘Gezelligheid’ of ‘naar aanleiding van positieve ervaringen van anderen.’ Uit het onderzoek van Verboom blijkt ook dat het kennisaspect de belangrijkste reden van deelname is (42%). Het onderzoek van de Westerkerk geeft weer dat de belangrijkste reden voor de mensen, ‘het terugkeren naar de basis van het geloof’ is. Op de tweede plaats staat net zoals in dit onderzoek ‘de interesse in het geloof’(42,5%). Bij dat onderzoek zijn redenen zoals ‘Naar aanleiding van positieve ervaringen van anderen’, ‘gezelligheid’ of ‘uitgenodigd zijn door een bekende’ van minder belang. Ook blijkt dat 20% mee doet omdat men is uitgenodigd door een bekende. In vergelijking scoort deze reden minder dan de 3 belangrijkste redenen, maar toch is 20% nog een groot deel. Waarbij de verschillende Alpha-cursussen in het land aandacht aan zouden kunnen schenken, omdat de persoonlijke uitnodigingen zorgen voor meer bekendheid en daardoor zou de drempel naar Alpha een stuk lager kunnen zijn.

Verwachtingen

	Aantal	%
Kennis op te doen van het christelijke geloof.	74	49,3
Groei in persoonlijk geloof.	92	61,3
Nieuwe contacten opdoen.	38	25,3
Bekeerd worden.	2	1,3
Zonder verwachtingen begonnen.	24	16,0
Anders	11	7,3

De twee verwachtingen die eruit sprongen waren: ‘Groei in persoonlijk geloof’ (61,3%) en ‘Kennis opdoen van het geloof’(49,3%). Dat is terug te zien in de redenen van deelname aan Alpha. Men heeft verlangen naar diepgang en meer kennis. Uit deze gegevens is te zien dat een groot gedeelte van de cursisten al een bepaalde mate van geloof had en verlangden deze te verdiepen. Een kwart van de mensen geeft aan te verwachten nieuwe contacten op te doen. Dit kan te maken hebben met een behoefte om met andere mensen het geloof te delen. We zullen bij vraag 41 terugzien dat men het delen van geloofservaringen als zeer positief waardeerde. ‘Positief’ om te zien is dat men over het algemeen niet verwacht om bekeerd te worden. Het onderzoek dat gehouden is in Veenendaal geeft ook als belangrijkste verwachtingen ‘Kennis opdoen van het geloof’(37,6) en ‘Groei in persoonlijk geloof’(85,5%).

Een opvallend verschil is dat er in mijn onderzoek veel meer mensen zonder verwachtingen zijn begonnen (16,0%). Bij het andere onderzoek is dit 9,1%. Ik denk dat het verschil bij ‘groei in het persoonlijke geloof’ vooral met de kerkelijke achtergrond te maken heeft. In de protestantse traditie wordt veel sterker de nadruk gelegd op het persoonlijke geloof dan in de Rooms-katholieke traditie. Dat men zonder verwachtingen is begonnen komt denk ik doordat de Alpha in de Rooms-Katholieke Kerk relatief onbekender is, in vergelijking met de kerkelijke gemeenschappen met een protestantse of evangelicale signatuur.

4.4. Resultaten stellingen

In dit hoofdstuk wil ik de resultaten van de stellingen bespreken, die ik in de enquête aan de deelnemers heb voorgelegd. Om de invloed van de Alpha-cursus te bespreken heb ik deze in groepen verdeeld om te kijken op welke wijze men veranderingen heeft doorgemaakt. Hieronder staan alle resultaten van de stellingen in een tabel weergegeven in de mate waarin men een verschil heeft doorgemaakt. De stellingen konden beantwoord worden met ‘helemaal mee eens’ tot en met ‘helemaal mee oneens’. De resultaten van deze stellingen zijn terug te zien in de antwoorden 14 tot en met 32. De stellingen zal ik per indicator bespreken. Dit zijn de groepen die genoemd zijn in hoofdstuk 3. De mensen die geen mening hadden over een bepaalde stelling heb ik in de tabel buiten beschouwing gelaten.

Overzicht stellingen:

Stelling	
14	“Door de Alpha-cursus heb ik meer kennis over het geloof.”
15	“Door de Alpha-cursus heb ik een positievere kijk op het christendom.”
16	“De Alpha-cursus heeft mijn geloofsleven beïnvloed.”
17	“Door de Alpha-cursus is het geloof meer gaan leven voor mij.”
18	“Door de Alpha-cursus ben ik gaan geloven in God.”
19	“Door de Alpha-cursus ben ik erachter gekomen dat ik een persoonlijke relatie met Jezus Christus kan hebben.”
20	“Door de Alpha-cursus houd ik meer rekening met wat God vindt van mijn levensstijl.”
21	“Door de Alpha-cursus begrijp ik waarom Jezus Christus aan het kruis is gestorven en is verrezen uit de dood.”
22	“Door de Alpha-cursus weet ik wie de heilige Geest is en wat Hij doet.”
24	“Na het volgen van de Alpha-cursus ben ik meer gaan bidden.”
26	“Door de Alpha-cursus ben ik meer naar de kerk gegaan.”
27	“Door de Alpha-cursus heb ik een positiever beeld van de Rooms-katholieke Kerk in het algemeen.”
28	“Door de Alpha-cursus doe ik meer mee met andere activiteiten in de parochie.”
29	“Door de Alpha-cursus ben ik me meer gaan inzetten voor het geloof en/of de Kerk.”
30	“Door de Alpha-cursus voel ik me meer verbonden met de mensen in de Kerk.”
31	“Door de Alpha-cursus ben ik meer in de Bijbel gaan lezen.”
32	“Door de Alpha-cursus heb ik een andere visie op de Bijbel gekregen.”

* Stellingen 23 en 25 zijn in het verslag buiten beschouwing gelaten, omdat deze achteraf niet direct iets zeggen over de invloed van de Alpha-cursus.

Overzicht uitkomsten stellingen:

stelling	Groot positief verschil	Positief verschil	Nauwelijks Verschil	Geen verschil	Helemaal Geen verschil
14	26,0%	52,7%	12,0%	5,3%	2,0%
15	20,0%	42,0%	22,7%	7,3%	2,0%
16	25,3%	45,3%	18,0%	7,3%	4,0%
17	26,7%	40,0%	18,7%	8,7%	2,0%
18	7,3%	10,0%	23,3%	28,0%	16,0%
19	15,3%	34,7%	15,3%	17,3%	6,0%
20	13,3%	32,7%	27,3%	16,7%	2,7%
21	15,3%	42,0%	17,3%	14,7%	4,7%
22	18,7%	43,3%	15,3%	12,7%	2,0%
24	14,7%	29,3%	23,3%	25,3%	3,3%
26	15,3%	14,7%	22,7%	32,7%	6,7%
27	14,0%	32,0%	24,7%	18,0%	6,0%
28	11,3%	22,0%	17,3%	30,7%	5,3%
29	10,0%	25,3%	26,7%	26,7%	3,3%
30	18,7%	48,7%	12,7%	16,0%	1,3%
31	11,3%	30,0%	18,0%	29,3%	5,3%
32	9,3%	29,3%	23,3%	28,7%	2,7%

De invloed op kennis en inzicht:

Stellingen die met deze indicator te maken hebben zijn de stellingen 14-15 en 21-22. Bij stelling 14, “Door de Alpha-cursus heb ik meer kennis over het geloof”, is te zien dat 26% een ‘groot positief verschil’ heeft gemerkt, in de toename van kennis over het geloof door de Alpha. Iets meer dan de helft (52%) merkt een positief verschil in de toename van kennis. Het hoeft niet zo te zijn dat ze op de avonden iets nieuws gehoord hebben, een aantal toelichtingen bij deze vraag geven aan dat men vooral geleerd heeft van de ervaringen van anderen.

Volgens het onderzoek is een groot gedeelte positief beïnvloed in hun blik op het christendom. 62% geeft aan het ‘helemaal eens’ of ‘eens’ met de stelling te zijn. Toelichtingen die men hierbij gaf waren onder andere: dat twijfels zijn weggenomen door de cursus en dat men positief is over het christendom, doordat ze anderen hebben leren kennen. Mensen die het niet eens met de stelling waren gaven voornamelijk aan dat ze al een positief beeld van het christendom hadden.

Bij stelling 21, “Door de Alpha-cursus begrijp ik waarom Jezus Christus aan het kruis is gestorven en is verzezen uit de dood”, geeft 15,3% van de geënquêteerden aan een groot positief verschil te merken en 42% een positief verschil bij deze stelling. Bij elkaar is dat 57,3% die een verandering heeft doorgemaakt op deze geloofsovertuigingen. Dat is aanzienlijk meer dan in het onderzoek van de Westerkerk, waar 28,3% aangaf een verandering op deze stelling doorgemaakt te hebben. Iemand die met deze stemming instemt, geeft aan dit vooral te begrijpen door de gesprekken met anderen. Verder werden er nauwelijks toelichtingen gegeven door mensen die het eens met de stelling zijn. De mensen die neutraal of het niet eens met de stelling zijn gaven aan dit al te weten voor de Alpha.

Stelling 22 heeft betrekking op de heilige Geest. Van de ondervraagden heeft 18,7% een groot verschil bemerkt met betrekking tot deze stelling en 43,3% heeft een positief verschil doorgemaakt. Ook bij deze stelling is, in vergelijking met het onderzoek van de Westerkerk, een groot verschil. Daar gaf 38,1% aan meer kennis gekregen te hebben over de Geest door de Alpha-cursus. Ik denk dat hier een paar factoren een rol spelen. Ten eerste denk ik dat de plaats een rol speelt. Veenendaal ligt op de Bijbelbelt, waar over het algemeen meer christenen wonen. Mijn onderzoek speelt zich voornamelijk af in de Randstad waar relatief

minder christenen wonen. Daarnaast denk ik dat de kerkelijke traditie een rol speelt. In de protestantse tradities is over het algemeen ‘de leek’ meer op de hoogte van theologische kennis en speelt de heilige Schrift over het algemeen een grotere rol in het leven van de individuele gelovige, waardoor het aannemelijk is om te denken dat men in Veenendaal meer kennis over de heilige Geest zou kunnen hebben. Aan de hand van deze stelling kunnen we aannemen dat de Alpha bijdraagt aan de kennis en bewustwording van de heilige Geest. Ervaring speelt bij dit onderwerp een rol. Ik vermoed dat vooral het weekend hier een belangrijke rol in speelt. Hier wordt intensief gesproken over de heilige Geest en is er ruimte voor ervaring. Het komt ook in een aantal toelichtingen terug, dat ze de heilige Geest echt ervaren hebben. Mensen die het niet met de stelling eens zijn geven aan dat ze al over de Geest wisten voor de Alpha. Een andere reactie is dat men het wel een moeilijk onderwerp vindt, waar men zich nog meer in wil verdiepen.

De invloed op het geloofsleven:

Stellingen 16,17 en 20 hadden betrekking op deze indicator. Bij stelling 16 geeft 70% aan beïnvloed te zijn in hun geloofsleven door de Alpha-cursus. Reacties die hierbij genoemd werden zijn: “*Ben bewuster gaan leven*”, “*Ben er intensiever mee bezig*”, “*Ik ben er toch meer mee bezig*”, “*Ik zie in hoe belangrijk het is om het leven van Jezus door te geven*”. Men geeft voornamelijk aan dat de cursus hun geloofsleven op een positieve manier heeft beïnvloed. De reden die genoemd wordt door een paar mensen, die het niet eens zijn met deze stelling, is dat het geloofsleven hetzelfde is gebleven als voor de cursus. Een groot gedeelte van de cursisten lijkt beïnvloed te zijn in het geloofsleven door de Alpha.

Ruim een kwart (26,7%) geeft bij stelling 17 aan (of het geloof meer is gaan leven door de cursus) een groot positief verschil te merken. Voor hun gevoel is door de Alpha het geloof meer gaan leven voor hen. Een groot gedeelte van de mensen (40%) merkt een positief verschil in hun geloofsleven. Een aantal mensen geven aan dat het geloof meer is gaan leven, doordat ze er met anderen over konden delen. Verder gaf iemand aan dat zij bewuster werd van het geloof en dat het daarom meer leeft. Dat zou een plausibele verklaring kunnen zijn voor mensen die het eens zijn met deze stelling. De andere helft die het niet eens is met deze stelling, zegt het voornamelijk niet eens te zijn met de stelling omdat het geloof al voor hen leefde of dat het hetzelfde is gebleven.

Bij vraag 20 (of men meer rekening houdt met wat God van hun levensstijl vindt) geeft 46% aan het ‘eens’ of ‘helemaal eens’ te zijn met de stelling. Twee toelichtingen die daarbij gegeven zijn, geven aan dat men meer na denkt bij de dingen die ze doen en dat in de praktijk proberen te brengen. Toelichtingen die gegeven zijn door mensen die ‘het niet mee eens/niet mee oneens’, ‘niet mee eens’ of ‘helemaal niet mee eens zijn’, geven aan hierin niet veranderd te zijn of dat men al rekening hield met wat God van hun levensstijl vond.

De invloed op de relatie met God en het gebed:

Stelling 18-19, 25 zijn relevant voor dit deel. Stelling 18 gaat over de stelling of men door de cursus is gaan geloven in God. De overgrote meerderheid is het met deze stelling oneens. Dat is geen verrassende uitkomst. Uit andere onderzoeken blijkt dat de meeste deelnemers uit de kerkelijke achterban komen, ook bij dit onderzoek blijkt dat 80% lid is van een parochie. Van de overige 20% beschouwen weinig mensen zichzelf als ongelovig. In dit onderzoek geven maar 8 mensen aan ongelovig te zijn geweest ten tijde toen ze begonnen met de cursus. De

meeste oud-cursisten geven aan het niet eens te zijn met de stelling omdat ze al geloofde in (een) God.

Stelling 19 (of men een door de Alpha erachter is gekomen dat men een persoonlijke relatie kan hebben met Jezus) heeft te maken met een doelstelling van het Katholiek Alpha Centrum, namelijk mensen laten ervaren dat een persoonlijke relatie met Jezus Christus mogelijk is. 15,3% van de deelnemers geeft aan dat men het helemaal eens is met deze stelling. De grootste groep (34,7%) is het eens met deze stelling. Dat betekent dat minimaal de helft van de deelnemers zegt door de Alpha erachter te zijn gekomen dat men een persoonlijke relatie met de Heer kan hebben. Daarmee lijkt de doelstelling van Alpha redelijk behaald te zijn. Blijkbaar is een gedeelte van de parochianen zich door de cursus er van bewust geworden dat men een persoonlijke relatie kan hebben met Jezus Christus. Personen die het niet eens zijn met de stelling hebben het niet meegekregen of men gaf aan al een persoonlijke relatie te hebben.

Ruim een derde van de cursisten geeft aan meer te zijn gaan bidden door de Alpha (stelling 25). 14,7% is het 'helemaal eens' en 29,3% is het 'eens' met de stelling. Een aantal mensen, die neutraal tegen de stelling staan of geen mening hebben, geven als toelichting aan dat ze al een gebedsleven hadden voor de Alpha en dat er door de cursus geen verandering heeft plaatsgevonden. Een aantal groepen laat weten een grote verandering doorgemaakt te hebben op dit gebied. Dit zijn de mensen die ongelovig zijn (62,5%) en die niets met de Kerk hadden (58,3%) De uitkomsten geven aan dat 78,6% het als prettig tot heel prettig ervaart als anderen voor hun bidden.

De invloed op de relatie met de Kerk en inzet voor de Kerk:

De eerste stelling met betrekking tot de Kerk, stelling 26, gaat over of men door de Alpha meer naar de Kerk is gegaan. 15,3% heeft een groot positief verschil doorgemaakt in de kerkgang. 14,7% heeft een positief verschil ervaren. Bij elkaar 30%. Mensen die neutraal of het niet eens met de stelling waren geven aan dat het door de Alpha onveranderd is gebleven en/of al regelmatig een kerk bezochten. Vooral bij mensen die niets met de Kerk hadden (50,3%) en ongelovigen (62,5%) hebben een verandering doorgemaakt in hun kerkgang.

In het beeld dat men over de Rooms-Katholieke Kerk heeft geeft iets minder dan de helft anders tegen de Kerk aan te kijken (stelling 27). 14% heeft een groot positief verschil doorgemaakt en 32% een positief verschil. Mensen die neutraal tegen over de stelling staan geven voornamelijk als toelichting al een positief beeld te hebben over de Katholieke Kerk. Dat geldt ook voor een gedeelte die het niet eens of helemaal niet eens is met stelling. Maar er waren ook enkele toelichtingen die aangaven geen positief beeld tegenover de kerk te hebben. Bij stelling 28, of men meer mee is gaan doen met andere activiteiten in de Kerk, doet een derde meer mee aan activiteiten in de parochie door de Alpha. Mensen die het niet eens zijn met deze stelling geven aan al veel mee te doen met activiteiten of dat men het op de een of andere manier niet kan.

Bij stelling 29 is 35,3% zich door de Alpha meer gaan inzetten voor de Kerk of geloof. Een aantal toelichtingen gaven aan al veel te doen voor het geloof en de Kerk. Net zo als in de vorige stelling geldt dat naar alle waarschijnlijkheid een deel ook gewoon geen verandering hebben meegemaakt.

Stelling 30 ging over of men zich meer verbonden voelt met de kerkgemeenschap door de Alpha-cursus. 18,7% geeft hierin een zeer positieve verandering te hebben door gemaakt en 48,7% een positieve verandering. Sommige gaven aan zich vooral meer verbonden te voelen met de mensen die ze van de Alpha kennen.

De invloed op de omgang met de Bijbel:

Bij stelling 31 over het Bijbel lezen heeft 11,3% een grote positieve verandering doorgemaakt en 30% een positieve verandering. Dat is lager dan in het onderzoek van Verboom. Waar 58% zegt door de Alpha anders om te gaan met de Bijbel. Een verklaring hiervoor zou de kerkelijke achtergrond kunnen zijn. In de protestantse kringen neemt de persoonlijke omgang met de Bijbel een grotere plaats in dan in de katholieke traditie.

Bij stelling 32 over de verandering van de visie op de Schrift geeft 9,3% aan een grote positieve verandering op de visie doorgemaakt te hebben en 29,3% een positieve verandering. Dit ligt iets hoger dan bij het onderzoek van Verboom. Waarschijnlijk heeft dit ook te maken met de centrale rol van de Schrift in de protestantse traditie, waardoor men al meer weet van de Schrift, dus minder hun visie hoeven bij te stellen.

Conclusie:

Uit de resultaten valt te concluderen dat bij de meerderheid van de ondervraagden een invloed heeft gemerkt op de mate van kennis, de kijk op het christendom en het geloofsleven. Een andere stelling die eruit springt, is stelling 30, over de verbondenheid met de kerkgemeenschap. Een groot deel voelt zich door de Alpha meer verbonden met de mensen in de kerk. Daarnaast is meer dan de helft door de cursus gaan begrijpen waarom Jezus aan het kruis gestorven is en verrezen is. Maar ook wie de heilige Geest is en wat Hij doet. Deze constatering kunnen van relevantie zijn voor de Rooms-katholieke context en deze zal worden besproken in hoofdstuk 7.

5. Nadere beschouwing van de stellingen

Dit hoofdstuk zal dieper ingaan op het statistische gedeelte van het onderzoek. Met name zal er gekeken worden naar de stellingen en bekeken worden of de invloed van de Alpha op bepaalde groepen meer of minder invloed heeft gehad. Voor het analyseren van de gegevens is SPSS gebruikt om de verschillen en verbanden te ontdekken. De ontdekkingen die gedaan zijn met behulp van dit programma zullen zoveel mogelijk toegelicht worden. In Bijlage 3 zijn de verantwoordingstabellen te zien van de kruistabellen die niet in dit hoofdstuk staan.

5.1 De homogeniteit van de resultaten van de stellingen

Om de betrouwbaarheid van de uitkomsten van de stellingen te controleren moet er een mate van homogeniteit zijn. Met behulp van de optie Cronbach's alpha kan de homogeniteitscoëfficiënt alpha berekend worden.⁶⁹ De Alpha kan een waarde hebben die loopt van 0 tot 1. Als de alpha dicht bij de 0 ligt betekent dat er minder samenhang is tussen de vragen. Als de alpha dicht bij de 1 ligt betekent dat er meer samenhang is tussen de vragen.⁷⁰ Hoe hoger de samenhang hoe betrouwbaarder de resultaten van de vragen zijn. Om te kijken of de uitkomsten van de stellingen 14-32 betrouwbaar zijn heb ik met de Cronbach's alpha functie de homogeniteit berekent. Deze kwam uit op 0,872.⁷¹ Dat betekent dat er een grote samenhang is tussen de stellingen en dat de kans klein is dat de geënquêteerden zomaar wat ingevuld hebben. De resultaten van de stellingen zijn daarom betrouwbaar.

5.2. Verschil tussen kerkelijke en niet-kerkelijke mensen

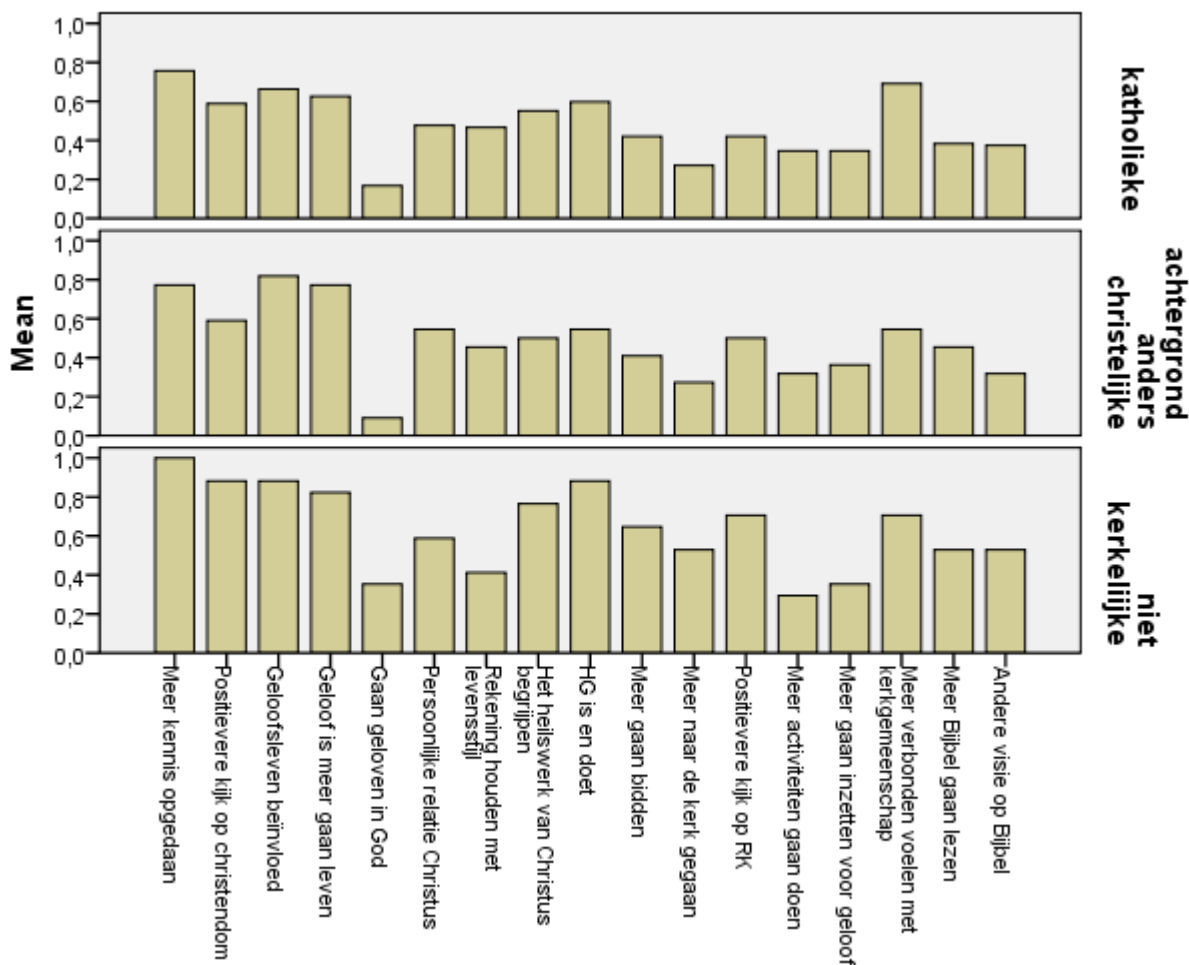
Er zijn een aantal lichte verschillen in resultaten waar te nemen bij de kerkelijke achtergrond van mensen. Zo blijkt er een licht verschil te zijn tussen kerkelijken en niet-kerkelijken bij veel stellingen. Er moet wel opgemerkt worden dat de verschillen niet significant⁷² zijn, dit is moeilijk aan te tonen omdat de groepen met een andere christelijke achtergrond en met een niet kerkelijke achtergrond te klein zijn. Daarom kunnen er geen grote conclusies getrokken worden uit deze resultaten. Om de verschillen duidelijker naar voren te laten komen zijn de uitkomsten opnieuw ingedeeld en samengevoegd in SPSS. Dit zijn de groepen die 'wel verandering' en 'geen verandering' hebben doorgemaakt. Om de samenhang en de significantie te berekenen in SPSS is er gebruik gemaakt van de functie Cramer's V. Op de volgende bladzijde staat een grafiek die de verschillen visueel maakt:

⁶⁹ Baarda, De Goede en Van Dijkum, Basisboek Statistiek met SPSS, Groningen, Wolters-Noordhoff, derde druk (2007). Blz. 75.

⁷⁰ Idem.

⁷¹ Zie Bijlage 2

⁷² De kans dat uitkomsten op toeval berusten.

De grafieken geven het gemiddelde van alle stellingen weer. Hoe dichter de stelling bij de 1 is des te groter de invloed van de Alpha is op de desbetreffende stelling. De niet-kerkelijken scoren bijna op alle stellingen hoger dan de mensen met een kerkelijke achtergrond.

De invloed op kennis en inzicht:

Bij deze indicator is bij vraag 14, of men meer kennis heeft door de cursus, te zien dat alle deelnemers met een niet-kerkelijke achtergrond in (grote) positieve zin een verandering hebben doorgemaakt op het gebied van kennis, terwijl dit bij de mensen met een kerkelijke achtergrond rond de 75,0% ligt. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,189 met een significantie van 0,074.⁷³ Dat kan betekenen dat de achtergrond een lichte invloed kan hebben in de mate waarop men kennis heeft opgedaan door de Alpha-cursus.

Kruistabel stelling 14* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	26	24,3%	5	22,7%	0	0,0%	
Vershil	81	75,7%	17	77,3%	17	100,0%	78,8%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

⁷³ Bij onderzoeken wordt vaak een significantie aanvaard die tussen de 1% en 5% ligt. Hier ligt de significantie op 7,4%.

Bij de andere stellingen die binnen deze indicator passen zien we ook verschillen. Zo is bij stelling 15 waar te nemen dat de Alpha een grote rol heeft gehad in de beeldvorming van het christendom, met name bij niet-kerkelijken. Bij deze groep heeft 88,2% een positievere kijk gekregen op het christendom. Bij mensen met een kerkelijke achtergrond ligt dit rond de 59% in de mate dat ze een (grote) positieve verandering hebben doorgemaakt door de Alpha. Cramer's V laat hier een lichte samenhang zien van 0,194 en een significantie van 0,064. Dat kan betekenen dat de achtergrond een lichte invloed kan hebben op de mate waarop men een positievere blik op het christendom heeft door de Alpha.

Kruistabel stelling 15* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	44	41,1%	9	40,9%	2	11,8%	37,7%
Vershil	63	58,9%	13	59,1%	15	88,2%	62,3%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

Ook bij de inzichtvragen over het heilswerk van Jezus (vraag 21) zien we een verschil. Als we naar de achtergronden kijken, zijn het vooral de niet-kerkelijken die een (grote) positieve verandering op deze stelling hebben doorgemaakt. Zo'n 76,4% van deze groep geeft aan het te begrijpen, door de Alpha-cursus, waarom Jezus is gestorven en verrezen is uit de dood. We zien nauwelijks verschil tussen de mensen met een katholieke achtergrond (55,1%) en de mensen met een andere christelijke achtergrond (50,0%). Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,148 en een significantie van 0,200.⁷⁴ Dat kan betekenen dat de achtergrond een lichte invloed kan hebben op het begrijpen van het heilswerk van Christus, door de Alpha-cursus.

Kruistabel stelling 21* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	48	44,9%	11	50,0%	4	23,5%	43,2%
Vershil	59	55,1%	11	50,0%	13	76,5%	56,8%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

Dezelfde trend zien we bij de inzichtvraag over de heilige Geest (vraag 22). Daar heeft 88,2% van de mensen met een niet-kerkelijke achtergrond een (grote) positieve verandering doorgemaakt. Bij de mensen met een katholieke en een andere kerkelijke achtergrond is dit 59,8% en 54,6%. Dat niet-kerkelijken aangeven meer verandering te hebben doorgemaakt, is niet vreemd. Deze groep heeft tenslotte niet veel banden met de Kerk, dus heeft logischerwijs minder kennis dan de mensen met een kerkelijke achtergrond. De Alpha-cursus is speciaal ontwikkeld voor mensen die weinig banden met de kerk heeft. Deze groep doet veel kennis op, omdat het waarschijnlijk vrij nieuw voor hen is en ze er niet mee zijn opgegroeid. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,198 en een significantie van 0,057. Dat kan betekenen dat de achtergrond invloed heeft, in de mate van kennis die men heeft opgedaan over de heilige Geest.

⁷⁴ De kans dat het hier op toeval berust is groot namelijk 20%.

Kruistabel stelling 22* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	43	40,2%	10	45,5%	2	11,8%	37,7%
Vershil	64	59,8%	12	54,5%	15	88,2%	62,3%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

De invloed op het geloofsleven:

Bij stelling 16, over het geloofsleven, is een verschil te zien tussen mensen met een katholieke achtergrond en mensen vanuit een andere christelijke achtergrond. Van de eerstgenoemde groep is 66,4% in (grote) positieve zin beïnvloed in het geloofsleven en bij de mensen met een andere christelijke achtergrond is dit 81,8%. De niet-kerkelijken zijn het meest beïnvloed, daar heeft 88,3% een (grote) positieve invloed gemerkt op het geloofsleven. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,182 en een significantie van 0,089. Dat kan betekenen dat de achtergrond een lichte invloed kan hebben op het geloofsleven.

Kruistabel stelling 16* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	36	33,6%	4	18,2%	2	11,8%	28,8%
Vershil	71	66,4%	18	81,8%	15	88,2%	71,2%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

Stelling 17 laat zien in hoeverre het geloof is gaan leven voor de oud-cursisten. Bij de katholieke achtergrond geeft in totaal 62,6% van de mensen aan dat het geloof, in grote of mindere mate, is gaan leven. We zien ook dat bij deze groep relatief meer mensen neutraal of negatief tegen over deze stelling staat. De paar toelichtingen die daar bij gegeven werden, kwamen er op neer dat het geloof al voor de cursus leefde voor hen. Er lijkt een verschil te zijn met de mensen met een niet kerkelijke achtergrond. 82,4% van de niet kerkelijke mensen geven aan in (grote) positieve mate veranderd te zijn. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,161 en een significantie van 0,150.⁷⁵ Dat kan betekenen dat de achtergrond invloed heeft op de mate waarin het geloof is gaan leven door de Alpha.

Kruistabel stelling 17* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	40	37,4%	5	22,7%	3	17,6%	32,9%
Vershil	67	62,6%	17	77,3%	14	82,4%	67,1%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

⁷⁵ De kans dat het op toeval berust is groot namelijk 15%

De invloed op de relatie met God en het gebed:

Bij deze indicator is er vooral een verschil waar te nemen bij 24, over het gebedsleven. Bij de levensstijl is een verschil te zien tussen mensen met een andere christelijke achtergrond en mensen met een katholieke of niet kerkelijke achtergrond. 64,7% van de niet-kerkelijke groep heeft een (grote) positieve verandering doorgemaakt. Bij de kerkelijke groep zijn minder mensen beïnvloed door de Alpha in hun gebedsleven. Rond de 40% is heeft een (grote) positieve invloed op hun gebedsleven ervaren. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,148 en een significantie van 0,204.⁷⁶ De achtergrond kan een lichte invloed hebben op de veranderingen in het gebedsleven, die de cursisten hebben doorgemaakt door de Alpha.

Kruistabel stelling 17* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	62	57,9%	13	59,1%	6	35,3%	55,5%
Vershil	45	42,1%	9	40,9%	11	64,7%	44,5%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

De invloed op de relatie met de Kerk en inzet voor de Kerk:

Bij stelling 26 is er te zien dat met name de mensen vanuit een niet-kerkelijke achtergrond relatief meer naar de kerk zijn gegaan, dan mensen met een kerkelijke achtergrond. Van de niet kerkelijken heeft 52,9% een grote positieve invloed waargenomen op hun kerkgang. Bij mensen met een kerkelijke achtergrond is de invloed een stuk minder. Bij de katholieke achtergrond is dit 27,1% en bij de andere christelijke achtergrond 27,2%. Dat er bij mensen met een kerkelijke achtergrond een mindere positieve invloed is waar te nemen, betekent alleen dat deze groep niet vaker naar de kerk is gegaan door de Alpha. Dat niet kerkelijke mensen relatief meer naar de Kerk zijn gegaan, komt waarschijnlijk omdat ze voor de Alpha niet zo vaak gingen, wat gezien hun achtergrond ook logisch is. Cramer's V laat hier een lichte samenhang van 0,180 zien en een significantie van 0,093. Wat kan betekenen dat de achtergrond een lichte invloed kan hebben op de kerkgang.

Kruistabel stelling 26* achtergrond

	Achtergrond						
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		Totaal
Geen verschil	78	72,9%	16	72,7%	8	47,1%	69,9%
Vershil	29	27,1%	6	27,3%	9	52,9%	30,1%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

Bij stelling 27 over de visie op de Rooms-Katholieke kerk zien we wederom dat de grootste verandering heeft plaatsgevonden bij de mensen met een niet kerkelijke achtergrond (69,6%). We zien ook een klein verschil tussen mensen met een katholieke achtergrond (42,0%) en een andere christelijke achtergrond (50,0%). Dit komt waarschijnlijk omdat mensen met een katholieke achtergrond vertrouwer zijn met de Rooms-Katholieke kerk en daardoor hun beeld niet of nauwelijks hoeven bij te stellen. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van

⁷⁶ De kans dat het op toeval berust is groot, namelijk 20,4%

0,184 en een significantie van 0,085. Wat kan betekenen dat de achtergrond een lichte invloed kan hebben op de verandering die men heeft doorgemaakt door Alpha.

Kruistabel stelling 27* achtergrond

	Achtergrond						Totaal
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		
Geen verschil	62	57,9%	11	50,0%	5	29,4%	53,4%
Vershil	45	42,1%	11	50,0%	12	70,6%	46,6%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

De invloed op de omgang met de Bijbel:

We zien bij stelling 31 verschillen tussen alle achtergronden. De mensen met een katholieke achtergrond hebben voor 38,3% een (grote) positieve verandering doorgemaakt. Bij mensen met een andere christelijke achtergrond is dit 45,4% en bij de niet-kerkelijke achtergrond is dit 52,9%. Cramer's V laat een lichte samenhang zien van 0,101 en een significantie van 0,473.⁷⁷

Kruistabel stelling 31* achtergrond

	Achtergrond						Totaal
	Katholiek		Anders christelijk		Niet kerkelijk		
Geen verschil	66	61,7%	12	54,5%	8	47,1%	69,9%
Vershil	41	38,3%	10	45,5%	9	52,9%	30,1%
Totaal	107	100,0%	22	100,0%	17	100,0%	146

Conclusie

De verschillen in de uitkomsten lijken samen te hangen met de verschillende achtergronden van de deelnemers. Er is alleen geen significantie aangetoond, daarvoor is de populatie anders christelijk en niet kerkelijk te klein. Om daadwerkelijk een verschil aan te tonen tussen niet-kerkelijken en kerkelijken zou het aantal mensen van verschillende achtergronden groot genoeg moeten zijn. Maar gelet op deze cijfers lijkt het of de Alpha, op bijna alle indicatoren, een grotere invloed te hebben op mensen zonder kerkelijke achtergrond. De Alpha-cursus verschaft basale kennis over het christelijk geloof. Het is dan ook voornamelijk bedoeld en ontwikkeld voor mensen die deze kennis niet bezitten. Het is te verwachten dat de cursus meer invloed heeft op mensen zonder een kerkelijke achtergrond. De informatie die men mee krijgt bij het volgen van een Alpha-cursus, kan voor hen nieuw zijn. Dat zal waarschijnlijk minder het geval zijn voor mensen met een kerkelijke achtergrond. De indicatoren 'kennis en inzicht' en 'geloofsleven' scoren hoog bij deze groep. Daarnaast bidden de niet-kerkelijken meer en lezen ze meer in de Bijbel door de cursus.

⁷⁷ De kans dat het toeval berust is groot namelijk 47,3%.

6. Na de Alpha

In dit hoofdstuk komt het vervolg na Alpha aan de orde. Een aantal van deze vragen waren open. Dit is gedaan om de mensen zelf aan het woord te laten en zo te zien wat hun gedachten over bepaalde zaken zijn. De antwoorden van deze vragen heb ik gecategoriseerd om zo bepaalde uitspraken te kunnen doen.

Uit het onderzoek blijkt dat 75,3% van de ondervraagden aangeeft dat er in de parochie waar men de Alpha heeft gevolgd, een vervolgcursus werd aangeboden. Van de oud deelnemers gaf 43,3% aan een ander vervolg gedaan te hebben. Dus minder dan de helft doet een vervolgcursus. Het aantal dat geen vervolgcursus doet, ligt bij mensen met een niet kerkelijke achtergrond (64,7%), relatief hoger dan bij mensen met een kerkelijke achtergrond (55,0%). Het aantal personen dat na de Alpha mee heeft gedaan met een bepaalde groepsactiviteit ligt hoger. Hier vallen cursussen onder, maar ook andere activiteiten zoals gebedsgroepen of andere bezigheden in de parochie. Het percentage van deze groep ligt op 66,6%. Van de deelnemers aan deze groepsactiviteiten is 75,0% positief en 58,0% vindt het van een gemiddeld niveau. De meeste personen doen één vervolg activiteit (76%) en een paar mensen hebben 2 vervolgvactiteiten gedaan (18%). Een enkeling doet er 3 of meer. Dit roept een aantal vragen op. Waarom doet men wel of geen vervolg?

6.1. De beweegredenen om na Alpha wel of geen vervolg te doen

Redenen om een vervolg te doen:

	Aantal	%
Meer kennis opdoen	18	36,7
Behoeftte aan verdieping	14	28,6
Behoeftte om met andere het geloof te delen	14	28,6
Behoeftte om verder te gaan	3	6,1
Totaal	49	100,0

Mensen die een vervolg gedaan hebben geven aan dat men vooral de behoefte had om verder te gaan in het geloof. Er zijn 3 redenen die men noemt, waarom ze een vervolg hebben gedaan. De belangrijkste is de behoefte aan kennis (36,7%), gevolgd door de behoefte om het geloof te verdiepen (28,6%) of het geloof met anderen te delen (28,6%).

Redenen om geen vervolg te doen:

	Aantal	%
Geen interesse	25	34,2
Werd niet aangeboden	23	31,5
Tijdstip kwam niet uit	8	11,0
Geen tijd	8	11,0
Vervolg was te ver weg	4	5,5
Doe al andere activiteiten in de parochie	5	6,8
Totaal	73	100,0

Bij deze vraag sprongen twee argumenten eruit om geen vervolg te doen. De grootste groep geeft aan geen interesse te hebben in een vervolg (34,2%). Het tweede argument om geen

vervolg te doen is, dat er in de desbetreffende parochie geen vervolg op de Alpha-cursus is (31,5%) of was en/ of men niet wist dat er een vervolg op Alpha werd aangeboden.

Het is opvallend dat de redenen die men noemt om wel een vervolg te doen overeenkomen met een paar kenmerken van de Alpha-cursus. Het kennisaspect, de geloofsverdieping en het delen met elkaar komen terug in de Alpha-cursus. Als we kijken naar wat de cursisten het meest waardevol vonden aan de Alpha, dan zegt ruim de helft (52,0%) dat ze de gemeenschap het belangrijkste vonden, dus het delen van het geloof of het luisteren naar de ervaringen van anderen. Op nummer 2 en 3 staan de geloofsverdieping (14,7%) en het opdoen van kennis (13,3%). Ik denk dat men deze drie zaken ook verwacht in een vervolgcursus. Als een parochie een vervolgcursus aanbiedt, doen ze er goed aan kennis aan te bieden die relevant is voor de cursist. Ik veronderstel dat men het geloof verdiept door allereerst hun relatie met God, maar ook door kennis die men kan toepassen in hun geloof. Daarnaast verdiept men het geloof door er met elkaar over te delen. Een stuk interactie is een belangrijke eigenschap waar een vervolgcursus aan zou moeten voldoen, omdat men daar behoefte aan heeft. Een grote groep zegt dat men geen vervolg heeft gedaan omdat het niet aangeboden werd. Uit een aantal opmerkingen van de geënquêteerden kon ik zien dat men behoefte had aan een vervolg. Het is zonde om deze enthousiaste mensen geen vervolg te kunnen aanbieden en ze verder te helpen in het geloof. Maar er zijn niet altijd de middelen en de mensen aanwezig in een parochie om een vervolgcursus te kunnen aanbieden.

6.2. Vervolgactiviteiten

Als mensen een vervolgcursus of -activiteit hebben gedaan, is het interessant om te weten wat voor vervolg men gedaan heeft. Een kwart van de mensen noemde de cursus Catholic Faith Exploration (CaFE) als vervolgactiviteit. CaFE is een cursus die het katholieke geloof verkent. Qua opzet heeft het overeenkomsten met de Alpha-cursus. Men heeft een inleiding en deelgroepen, alleen in plaats van een maaltijd heeft men een borrel. De tweede activiteit die hoog scoort is de huiskring of parochiekring (23%). Op de derde plaats staat Bijbelstudie (18%) en op de vierde plaats catechese (17%). Dat CaFE en de huiskring hoog scoren komt naar mijn mening omdat deze aandacht schenken aan alle 3 aspecten waar een vervolg aan zou moeten doen.

6.3. Hoe men is gestemd over de vervolgactiviteit

Men is vooral positief over de vervolgactiviteit door de ontmoeting met anderen (44,9%). Men waardeerde dan vooral dat men over het persoonlijke geloof kon delen in deze activiteit. Bovendien ook omdat men zich gewaardeerd voelde, doordat men een luisterend oor had of dat men leerde van de verhalen van de ander. Men is tevreden over de activiteit omdat men een geloofsgroei heeft doorgemaakt (24,5%). De derde reden is dat men positief is, doordat men meer kennis heeft opgedaan over het geloof (20,4%). Er waren maar een paar mensen echt negatief over het vervolg. Ze hebben allen iets gemeenschappelijk namelijk dat het niet iets was wat men verwacht had. Opmerkingen die men noemt liggen vooral in de lijn dat het niet goed aansloot op de Alpha. Men had iets verwacht als de Alpha-cursus. Een enkeling was negatief omdat het vooral eenrichtingsverkeer was en er geen ruimte was om zelf te delen over het geloof.

6.4. Stappen die men na de Alpha-cursus heeft gezet

Verreweg de meeste oud Alpha-deelnemers geven niet direct aan welke stappen ze hebben gezet na de Alpha en hebben 'niet van toepassing' ingevuld (56%). Ik denk omdat dit komt omdat er grote stappen in werden genoemd zoals doop en vormsel. Aangezien de meeste deelnemers al een kerkelijke achtergrond hebben is dit niet vreemd dat men hier deze reden aangeeft.

Kruistabel stappen na Alpha* achtergrond

	Achtergrond			Totaal
	Katholiek	Anders christelijk	Niet kerkelijk	
Doop	1	0	2	3
Vormsel	0	1	1	2
Katholiek geworden	2	4	5	11
Terug gekeerd naar de Kerk	10	1	1	12
Niet van toepassing	73	7	5	85
Anders	11	7	2	20
Niet ingevuld	10	2	1	13
Totaal	107	22	17	146

Opvallend is het aantal mensen dat na de Alpha-cursus daadwerkelijk een stap heeft ondernomen. Deze cursisten zijn toegetreden tot de Rooms-Katholieke Kerk of weer teruggekeerd. Bij elkaar gaat om 18,7% van de geënquêteerden. Mensen die katholiek geworden zijn, hebben vooral een andere christelijke achtergrond of een niet kerkelijke achtergrond. De ene dopeling met een katholieke achtergrond, heeft nooit de sacramenten ontvangen, maar heeft wel op een katholieke school gezeten. Mensen die in voorbereiding voor het doopsel zitten, hadden vooral een ongelovige achtergrond of hadden niets met de kerk.

6.5. Betrokkenheid bij kerkelijke activiteiten

	Aantal	%
Koor	18	21,2
Gebedsgroep	14	16,5
Alpha-cursus	10	11,8
Andere cursus	9	10,6
Catechese geven	6	7,1
Lector	8	9,4
Misdienaar	3	3,5
Koffiedienst	3	3,5
Bezorgen parochieblad	4	4,7
Redactie parochieblad	3	3,5
Jongerenwerk	4	4,7
Klusjes	4	4,7
Huiskring/parochiekring	6	7,1
Bestuur parochie	7	8,2
Collectant	2	2,4
Pastoraat/bezoekgroep	5	5,9
Koster	4	4,7
Radio Maria	1	1,2
Onbekend	18	21,2

Totaal aantal personen dat betrokken is bij vrijwilligerswerk	100	
---	-----	--

Ruim de helft van de ondervraagden zegt betrokken te zijn bij kerkelijke activiteiten (56,7%). De meeste mensen doen 1 activiteit (63,5%). Er waren niet echt activiteiten die er bijzonder uitspringen. De betrokkenheid bij het koor of een gebedsgroep zijn de activiteiten die bovenaan staan, maar het scheidt niet veel met andere activiteiten.

6.6. Redenen waarom men wel of niet betrokken is

De beweegredenen lopen sterk uiteen. De belangrijkste redenen die men aangeeft om wel betrokken te zijn bij kerkelijke activiteiten zijn: Omdat men het belangrijk vindt om dingen te doen in de Kerk, men het leuk om te doen vindt, men zich betrokken voelt bij de kerkgemeenschap of dat men zich geroepen voelt door God om bepaalde dingen te doen in de parochie.

Redenen waarom men wel betrokken is bij kerkelijke activiteiten:

	Aantal	%
Om iets terug te doen voor de kerk.	7	10,2
Het belangrijk vinden.	12	17,4
Verdiept het geloof	8	11,6
Voor de sociale contacten.	7	10,2
Het leuk om te doen vinden.	9	13,0
Omdat men zich betrokken voelt.	9	13,0
Mensen willen helpen.	1	1,5
Voor God/ geloof	5	7,2
Zich geroepen voelen.	9	13,0
Omdat het is gevraagd	2	2,9
Totaal	69	100,0

Redenen waarom niet betrokken is bij kerkelijke activiteiten:

Een gedeelte van de deelnemers is niet kerkelijk betrokken en geven dat als reden waarom men niet betrokken is bij kerkelijke activiteiten. De belangrijkste reden dat men niet betrokken is bij de parochie is omdat men geen tijd heeft.

	Aantal	%
Wegens ziekte	2	5,4
Wegens Ouderdom	4	10,8
Niet kerkelijk	7	18,9
Geen tijd	13	35,2
Geen zin	2	5,4
Geen interesse	5	13,5
Het moeilijk vinden	2	5,4
Zich buiten gesloten voelen	1	2,7
Omdat het niet gevraagd wordt	1	2,7
totaal	37	100,0

Conclusies:

Van de deelnemers heeft 48,7% geen vervolgcursus gedaan na de Alpha. Dit heeft verschillende oorzaken. De grootste reden waarom men geen vervolg deed, is dat men geen interesse heeft. Dat is een zorgelijke reden. Waarom men geen interesse heeft, heb ik niet uit de enquête kunnen opmaken. Een andere grote reden is dat het niet werd aangeboden. Dat is iets waar de parochies iets aan kunnen doen. Een kwart van de parochies die ik heb onderzocht bieden geen vervolg aan. Hier ligt zeker een potentieel en het Katholiek Alpha Centrum kan deze helpen om een goed vervolg aan te bieden. Een vervolgcursus zou er goed aan doen om dezelfde kenmerken van het Alpha-concept over te nemen. Hierbij denk ik aan ruimte voor interactie en dat de cursus kennis aanbiedt die verdiepend en relevant is. De ondervraagden geven dit aan dat ze dit het meest waardevol aan de Alpha-cursus vonden. Dit geldt ook voor diegenen die het vervolg positief hebben ervaren. Het grootste gedeelte van de oud-deelnemers heeft geen verdere stappen na de Alpha genomen. Dit was te verwachten aangezien het grootste gedeelte al lid is van een parochie. Maar toch zijn er door de Alpha ook mensen die toetreden tot de Kerk of weer terugkeren. Dit betreft 18,7% van de onderzochte deelnemers. De Alpha is relevant voor de Rooms-Katholieke Kerk. Dat zal ik verder toelichten in het volgende hoofdstuk.

7. Relevantie voor de Rooms-katholieke context

“De evangeliserende actie van de christelijke gemeenschap, eerst in eigen gebied en vervolgens elders als deelname aan de universele zending, is het meest duidelijke teken van de rijpheid van het geloof.”
– Paus Johannes Paulus II⁷⁸

In dit hoofdstuk zal worden ingaan op wat de relevantie is van de uitkomsten van dit onderzoek voor de Rooms-katholieke setting. Het onderzoek wijst uit dat een groot gedeelte van de geënquêteerden door de Alpha meer kennis heeft over het geloof en dat het hun geloof beïnvloed heeft. Daarnaast heeft een meerderheid het gevoel meer verbonden met de kerkgemeenschap te zijn en is een klein deel meer gaan Bijbellezen en meer gaan bidden. In het volgende hoofdstuk verbind ik dit hoofdstuk nader met de eindconclusies.

7.1. Relatie catechese en evangelisatie

Iedere kerkgemeenschap heeft de opdracht ontvangen om het evangelie uit te dragen. Christus zelf gaf aan de apostelen de zending om de wereld in te gaan en het goede nieuws te verkondigen.

16 De elf leerlingen trokken naar Galilea, naar de berg die Jezus hun had aangewezen. 17 Toen ze Hem zagen, vielen ze op de knieën, sommigen twijfelden. 18 Jezus kwam op hen toe en zei: ‘Mij is alle macht gegeven in de hemel en op de aarde. 19 Ga, en maak alle volkeren tot leerling; doop hen in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest, 20 en leer hun alles onderhouden wat Ik jullie geboden heb. Weet wel, Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voleinding van de wereld.’⁷⁹

Wat de Heer zelf de apostelen opdraagt, geldt voor elke christen. Elke gelovige is opgeroepen om het evangelie uit te dragen.⁸⁰ Maar wat in dit stuk ook naar voren komt is; “leert hen”. Het geloofsonderricht is deel van de zending. In de vorige eeuw heeft Paus Paulus VI benadrukt in de apostolische exhortatie ‘Evangeli nuntiandi’ dat, *de catechese een evangelisatiegebeuren is binnen het ruime kader van de zending der kerk.*⁸¹ Paus Johannes Paulus II zette de lijn van zijn voorganger door en stelde de catechese geheel in het kader van de evangelisatie in de exhortatie ‘Catechesi tradendae’.⁸² Catechese is een onderdeel van de evangelisatie die in deze tijd zorg en aandacht vereist,⁸³ ook in Nederland of vooral in Nederland. In deze tijd, waarin de afgelopen decennia de ontkerkelijking en ontkerstening hard heeft toegeslagen, moet de Kerk blijven evangeliseren. Er zijn generaties die de Blijde Boodschap niet meer meekrijgen vanuit de opvoeding, die nauwelijks weten wie Jezus is en wat Hij gedaan heeft. Maar ook onder de kerkgangers is de geloofskennis vaak fragmentarisch.⁸⁴ Daarom is geloofsonderricht noodzakelijk. De Kerk in Nederland kan en mag haar deuren niet gesloten houden. We hebben de opdracht om het evangelie uit te delen en niet om het te begraven en voor ons zelf te houden.

⁷⁸ Johannes Paulus II, Redemptoris Missio, nr. 49 (<http://www.rkdocumenten.nl/index.php?docid=4&begin=0&zoek=rijpheid>) Ned. Vertaling.

⁷⁹ Mattheus 29:16-20.

⁸⁰ Katechismus van de Katholieke Kerk, secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap, Utrecht (1995). Nr. 3; Johannes Paulus II, Redemptoris Missio, nr. 9. (<http://www.rkdocumenten.nl/index.php?docid=4&id=3795>) Ned. Vertaling.

⁸¹ Paus Paulus VI, Evangelii Nuntiandi, (<http://www.rkdocumenten.nl/index.php?docid=519&id=498>) Ned. Vertaling

⁸² Congregatie voor de clerus, Algemeen Directorium voor de Catechese, Nederlandse vertaling, nr.4.

⁸³ Idem.

⁸⁴ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz.20

*Daarom komt de missie behalve uit de formele opdracht van de Heer ook voort uit de diepe eisen van het leven van God in ons. Zij die ingelijfd zijn in de katholieke Kerk moeten zich bevoorrecht voelen en juist hierom meer verplicht om te getuigen van het geloof en het christelijke leven als dienst aan de broeders en als aan God verschuldigd antwoord. Zij dienen "te bedenken, dat zij hun verheven levensstaat niet aan hun eigen verdiensten maar aan een bijzondere genade van Christus te danken hebben. Indien zij aan die genade niet beantwoorden met gedachte, woord en werk, zullen ze geenszins gered, maar veeleer strenger veroordeeld worden"*⁸⁵

Het kerygma, oftewel verkondiging, gaat vooraf aan de catechetische vorming. Deze eerste verkondiging is noodzakelijk. De Alpha kan helpen om te getuigen van Christus en een aanzet geven om een persoonlijke relatie met de Heer aan te gaan.

*"In de complexe werkelijkheid van de missie speelt de eerste verkondiging een centrale en onvervangbare rol, omdat zij de mens binnenleidt "in het geheim van de liefde van God, die hem roept tot een persoonlijke omgang met zichzelf in Christus" en de weg opent voor de bekering. Het geloof ontstaat door de verkondiging en elke kerkelijke gemeenschap ontstaat en leeft uit het persoonlijke antwoord van iedere gelovige op die verkondiging. Zoals de gehele heilseconomie Christus als middelpunt heeft, zo gaat heel de missieactiviteit uit naar de verkondiging van zijn mysterie."*⁸⁶

Het is niet eenvoudig voor de Kerk in Nederland om de mensen buiten de kerk te bereiken. Maar ik ben van mening dat we als lokale gemeenschap zichtbaar moeten zijn voor alle mensen. Dat we het evangelie moeten uitdragen uit liefde voor Hem van wie wij het geloof ontvangen hebben.

De Alpha-cursus kan parochies helpen om te evangeliseren in hun omgeving. Het is een eenvoudige opzet en uit het onderzoek blijkt dat bij zowel parochianen als buitenkerkelijken de cursus aanslaat. Door de Alpha is een groot deel van de ondervraagden beïnvloed, vooral in de mate van kennis. Alpha is een methode voor precatechese. Daaronder verstaat men 'het eerste geloofsondericht' of 'kerygma'.⁸⁷ Al sinds het Tweede Vaticaans Concilie moedigt de kerk precatechese aan.⁸⁸ Alpha is dus niet een volledige catechese, maar is de eerste aanzet om een persoonlijke relatie aan te gaan met Christus.

7.2. Relevantie van Alpha voor het kennisaspect

Zoals in het onderzoek naar voren komt draagt de Alpha-cursus voor een meerderheid van de geënquêteerden bij aan een toename van kennis over het geloof. Kennis is een wezenlijk onderdeel van het geloofsondericht en voedt het geloofsleven van de christen.

"–Bevordering van de geloofskennis

Wie Christus ontmoet heeft, verlangt ernaar Hem steeds beter te leren kennen, zoals hij of zij ook het door Hem geopenbaarde plan van de Vader wil kennen. De overgave aan het geloof (fides qua) vereist kennis van de inhoud van het geloof (fides quae).²⁵² Ook in het gewone leven wil men iemand van wie men houdt, steeds beter leren kennen. De catechese moet de christenen ertoe brengen "stilaan de hele waarheid omtrent het goddelijk heilsplan te leren inzien"²⁵³, door de leerlingen van Jezus Christus vertrouwd te maken met de Overlevering en de Schriften, "de alles overtreffende kennis van Jezus Christus" (Fil 3,8).²⁵⁴

*Diepere kennis van het geloof geeft het leven van de mens een christelijke helderheid, voedt het geloofsleven en maakt dat men ervan aan de wereld verantwoording kan afleggen. De overdracht van de geloofsbelijdenis, die de samenvatting is van de heilige Schrift en het geloof van de kerk, brengt het uitvoeren van deze functie tot uitdrukking."*⁸⁹

⁸⁵ Johannes Paulus II, Redemptoris Missio, nr. 11. (<http://www.rkdocumenten.nl/index.php?docid=4&id=3795>) Ned. Vertaling.

⁸⁶ Idem. Nr. 44.

⁸⁷ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz.20

⁸⁸ Idem.

⁸⁹ Congregatie voor de clerus, Algemeen Directorium voor de Catechese, Nederlandse vertaling, nr.85.

De precatechetische methode van de Alpha-cursus kan in een parochie een bijdrage leveren aan de basale kennis over het geloof, bij zowel parochianen als bij buiten- en randkerkelijken. Dat is in deze tijd van secularisatie nodig en zeker bij niet-kerkelijke mensen die kritisch tegenover het geloof staan, is kennis relevant, omdat ze rationele bezwaren kunnen hebben om te geloven. Daarnaast is het van belang om kennis over ons geloof te hebben als we een missionerende Kerk willen zijn. Hoe kunnen we het geloof uitdragen als we niet weten wat we precies geloven? De Alpha kan een eerste aanzet geven om de basale zaken van het geloof te ontdekken.

7.3. Relevantie van de Alpha voor de gemeenschapsopbouw

Wat in het onderzoek naar voren kwam is dat een meerderheid van de ondervraagden door de Alpha zich meer verbonden voelt met de kerkgemeenschap. Mijn ervaring is dat veel parochies in Nederland meer moeite hebben om een hechte en warme geloofsgemeenschap te zijn, in tegenstelling tot veel protestantse en evangelische groepen. De Alpha kan in parochies voor meer gemeenschapszin zorgen. Een levendige gemeenschap is noodzakelijk voor de bemoediging en de vorming van gelovigen. Mensen geven in het onderzoek aan dat men behoefte heeft om met anderen het geloof te delen. Dit is een van de punten die hoog scoorde bij wat men waardeerde aan de Alpha en wat men verwachtte bij een vervolgcursus. Blijkbaar is het moeilijk om in deze tijd met anderen over het geloof te kunnen delen. Het is niet meer vanzelfsprekend dat men in de eigen omgeving open kan zijn over het geloof, omdat familie en vrienden niet gelovig zijn. De Kerk kan inspringen op deze behoefte van haar leden. De Alpha kan een methode zijn waar ruimte is om te delen over het geloof en waar men het persoonlijk geloof kan verdiepen en kan leren van elkaars ervaringen.

7.4. Relevantie van de Alpha voor het gebed en het gebruik van de Schrift

Uit het onderzoek kwam naar voren dat een derde van de mensen die de Alpha gedaan hebben, meer is gaan bidden en Bijbellezen. Ik zal eerst ingaan op het gebed. Het doel van de Alpha-cursus is: *De deelnemers de ruimte geven om te kunnen ervaren, dat een persoonlijke relatie met God (Vader, Zoon en Geest) mogelijk en de moeite waard is, binnen de gemeenschap van medegelovigen, de Kerk.*⁹⁰ De helft van de geënquêteerden geeft aan door de Alpha-cursus te weten dat een persoonlijke relatie met Jezus mogelijk is. Het gebed is een uiting van deze relatie. Tijdens de cursus komen de deelnemers langzamerhand in contact met gebed. Na het thema van gebed wordt er ook hardop gebeden tijdens de maaltijd, kan er na de deelgroepen afgesloten worden met gebed en kan men om gebed vragen tijdens het weekend van de heilige Geest. Zo kan de Alpha-cursus bijdragen in de vorming van eenvoudig en persoonlijk gebed bij de deelnemers.

In de katholieke traditie was het niet zo gebruikelijk dat leken persoonlijk de Schrift lezen. Ook nu in deze tijd is het persoonlijk lezen van de Bijbel niet zo gebruikelijk voor veel katholieken. Toch wordt er vanuit de Kerk wel aangemoedigd om de Schrift te lezen en te kennen. Zo riep Paus Benedictus in 2006, de jongeren op de Bijbel altijd bij de hand te hebben en de Schrift te kennen.

“Beste jongeren, ik spoor jullie aan om vertrouwd te raken met de Bijbel, hem binnen handbereik te houden, zodat hij voor jullie als een kompas wordt die aangeeft welke weg je moet volgen. Door erin te

⁹⁰ H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr., De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum, (2001). Blz.18

*lezen zul je Christus leren kennen. De heilige Hiëronymus merkt hierover op: "Wie de Schrift niet kent, kent Christus niet"*⁹¹

Door de Schrift te ontdekken leert men Christus kennen. Toch is het belangrijk om het verstaan van het woord van God in het katholieke licht te beschouwen. In 2006 vond de twaalfde generale assemblee van de bisschoppensynode plaats te Rome. Monseigneur van den Hende nam deel aan deze bijeenkomst, die in het teken van het woord van God stond. Hij waarschuwde voor een te individualistische kijk op de Schrift, omdat de Schrift complex is en hij wijst op het gevaar van fundamentalisme.⁹² Daarom is de Schrift in eerste instantie een boek van en voor de Kerk. De uitleg van Bijbel komt dan ook in de eerste plaats toe aan het leergezag.

*"wanneer sprake is van de overlevering en de Schrift als bron van catechese, dan wil daarmee benadrukt worden dat zij doordrenkt en doordrongen dient te zijn van de gedachte, de geest en de bijbelse en evangelische houdingen die uit een aanhoudend contact met de teksten zelf voortvloeien; maar tegelijk wil hiermee herinnerd worden aan het feit dat catechese des te rijker en vruchtbaarder is, naarmate zij die teksten leest met het verstand en het hart van de kerk".⁴³⁷ Bij dit kerkelijk lezen van de Schrift in het licht van de Overlevering speelt de Katechismus van de katholieke kerk een zeer belangrijke rol."*⁹³

De Alpha-cursus kan de mensen helpen een start te maken om de Bijbel te gaan lezen. In de Rooms-katholieke Alpha wordt tijdens het thema van de Bijbel, al gewezen op hoe men de Bijbel leest en verstaat in de Kerk.

⁹¹ Paus Benedictus XVI, Boodschap van Paus Benedictus XVI aan de jongeren van de wereld ter gelegenheid van de 21e Wereldjongerendag 2006. Nederlandse vertaling. <http://www.wkj.nl/Brieven-Paus/Brief-tgv-21e-Wereldjongerendag-2006.html>

⁹² http://www.katholieknederland.nl/actualiteit/2008/detail_objectID677419_FJaar2008.html

⁹³ Congregatie voor de clerus, Algemeen Directorium voor de Catechese, Nederlandse vertaling, nr.127.

7. Eindconclusie

Algemeen beeld:

Bij de verschillende Alpha-cursussen die ik heb onderzocht, vallen een aantal zaken op. De ondervraagde mensen zijn voornamelijk van Nederlandse afkomst en vooral middelbaar tot hoog opgeleid. We zien ook dat het grootste deel van de geënquêteerden van het vrouwelijke geslacht is. Daarnaast blijkt dat de Alpha met name mensen trekt vanuit de setting waar de cursus gegeven wordt. Dat kwam ook in de andere onderzoeken naar voren. In dit onderzoek hebben 71,3% van de mensen een katholieke achtergrond, 14,7% heeft een andere christelijke achtergrond en 11,3% heeft geen kerkelijke achtergrond. Er lijkt een licht verschil te zijn in de invloed door de Alpha-cursus, zoals die wordt uitgeoefend op mensen met een kerkelijke achtergrond en mensen zonder kerkelijke achtergrond. Alleen waren de groepen ‘anders christelijke’ en ‘niet-kerkelijk’ zo klein dat er geen significantie aangetoond kon worden. Dus om duidelijk een verschil te meten tussen de verschillende achtergronden zouden grotere groepen onderzocht moeten worden.

De onderzoeksvraag:

De onderzoeksvraag die ik in hoofdstuk 3 van deze scriptie heb genoemd is: ‘*Welke invloed heeft de Alpha-cursus op de deelnemers in Rooms-katholieke context in Nederland?*’ Hieronder zal ik de conclusies bespreken aan de hand van de indicatoren die ik bij de probleemstelling heb genoemd. Voordat ik dat doe moet ik wel een opmerking plaatsen bij de conclusies. De resultaten geven alleen maar weer of men door de Alpha-cursus een bepaalde invloed heeft gemerkt. Als bijvoorbeeld bij een stelling over gebed 30,0% aangeeft dat men meer is gaan bidden, hoeft dat niet te betekenen dat men voor die tijd helemaal niet bad.

De invloed op kennis en inzicht:

Zoals in het vorige hoofdstuk beschreven is, is geloofskennis één van de belangrijkste speerpunten van de catechese en de evangelisatie. Het concept van Alpha kan een bijdrage leveren aan de basale kennis voor de doelgroep van de Alpha. De invloed op de geloofskennis (stelling 14) door de cursus is groot. 78,0% van de ondervraagde cursisten heeft een (grote) positieve verandering doorgemaakt. Meer dan de helft, 62,0%, heeft een positievere kijk op het christendom (stelling 15). Ook bij de inzichtvragen over het heilswerk van Christus (stelling 21) en de stelling over wie de Heilige Geest is (stelling 22), zien we bij een meerderheid een positieve invloed door de Alpha-cursus.

De invloed op het geloofsleven:

In het onderzoek is ook te zien dat men aangeeft beïnvloed (stelling 16) te zijn door de Alpha-cursus. 70,6% geeft aan een (grote) positieve invloed gemerkt te hebben. Uit een aantal toelichtingen blijkt dat men voornamelijk bewuster bezig is met het geloof dan voor de cursus. Een andere stelling die onder deze indicator valt is of het geloof meer is gaan leven voor hen door de Alpha-cursus (stelling 17). Daar kwam uit dat 66,7% een (grote) positieve

verandering heeft doorgemaakt. De Alpha heeft dus een voor een meerderheid een positieve invloed op het geloofsleven gehad en voor een groot gedeelte is het geloof meer gaan leven.

De invloed op de relatie met God en het gebed:

Stelling 19 ging over dat men door de Alpha weet, dat ze een persoonlijke relatie met Jezus kunnen hebben. 50,0% van de ondervraagden gaaf aan dit te weten. Of men ook daadwerkelijk een relatie is aangegaan, is niet duidelijk. Maar het doel van het Katholiek Alpha Centrum, om de mensen te laten zien en ervaren dat een relatie met God mogelijk is, lijkt voor een groot deel wel behaald te worden, aangezien er door mensen, die het niet eens met de stelling zijn, wordt aangegeven dat ze dat al wisten. Stelling 20 van deze indicator is of men door de Alpha rekening houdt met wat God vindt van hun levensstijl. 46,0% geeft aan een (grote) positieve verandering doorgemaakt te hebben op dit punt. 44,0 geeft aan meer te zijn gaan bidden door de Alpha-cursus. Invloed van de Alpha op deze indicator is dus een stuk minder dan de vorige twee indicatoren. Maar toch heeft ongeveer 50,0% een invloed gemerkt op dit punt.

De invloed op de relatie met de kerk en de inzet voor de kerk:

Deze indicator scoort op stelling 30 na aanzienlijk minder dan de andere indicatoren. Deze stelling ging over of men zich meer verbonden voelde met de mensen in de kerk, 67,4% gaf aan hier een (grote) positieve invloed te merken. Bij stelling 27, die ging over of men een positiever beeld van de Rooms-Katholieke Kerk heeft, heeft 46% een (grote) positieve invloed gemerkt. Andere stellingen scoorden lager. Ongeveer een derde van de ondervraagden is meer naar de kerk gegaan, meer mee gaan doen met andere activiteiten of zich meer gaan inzetten voor de kerk door de Alpha-cursus. Een positieve invloed van de cursus is dat het voor meer verbondenheid zorgt in de parochie, die ook zeker in deze tijd van ontkerkelijking zeer belangrijk is.

De invloed op de omgang met de Bijbel:

Stelling 31 en 32 hebben betrekking op de Schrift. Stelling 31 ging over of men meer Bijbel is gaan lezen. 40,6% heeft hier een (grote) positieve invloed gemerkt. Bij stelling 32, die ging over de visie op de Bijbel, geeft 38,6% aan een (grote) positieve invloed ervaren heeft. In de verhouding tot de andere stellingen is dit niet zo groot. Maar ruim 40 procent geeft toch aan meer in de Schrift te zijn gaan lezen. Dat is toch nog een groot deel. En zoals in het vorige hoofdstuk is beschreven kan een persoonlijke omgang met de Schrift, helpen om Christus te ontdekken en te groeien in geloof.

Slot:

De Alpha-cursus heeft een invloed op een groot deel van de deelnemers. Vooral op diegenen die geen kerkelijke achtergrond hebben. De cursus is in het bijzonder bedoeld voor deze doelgroep en het was ook te verwachten dat de invloed van Alpha bij hun groter zou zijn. Omdat het christelijke geloof vrij nieuw voor hen is. Maar ook op cursisten met een kerkelijke achtergrond heeft de Alpha-cursus een invloed. Zoals te zien is in hoofdstuk 6. De grootste

invloed is te zien bij de indicatoren over ‘kennis en inzicht’, ‘geloofsleven’ en opmerkelijk is ook dat men zich meer verbonden voelt met de mensen uit de kerkgemeenschap. Dit zijn belangrijke en relevante punten voor de Rooms-Katholieke context, zoals ik heb uitgewerkt in het vorige hoofdstuk. Al is het grootste gedeelte van de geënquêteerden katholiek, zijn er ook een aantal mensen die katholiek zijn geworden (12,7%) en mensen die weer terug zijn gekeerd naar de kerk (8,0%). Iets wat belangrijk is en waar de pauselijke exhortatie ‘Evangelii Nuntiandi’ de kerk toe oproept om het geloof aan ongelovigen en niet-praktiserende gedoopten te verkondigen.⁹⁴ De Alpha kan bijdragen aan een eerste verkondiging aan de mensen en aan de evangelisatie van ongelovigen en niet-praktiserende gelovigen, maar zij draagt ook bij aan de vorming van diegenen die al kerkelijk zijn. Mijn conclusie is dan ook dat de Alpha invloed heeft op de deelnemers en dat het een bruikbare methode is voor parochies om het evangelie op een laagdrempelige wijze uit te dragen in de lokale omgeving.

⁹⁴ Paus Paulus VI, Evangelii Nuntiandi, nr. 51-56 (Nederlandse vertaling)

8. Aanbevelingen

Doorgaan met het promoten van Alpha

Zoals uit het onderzoek blijkt, lijkt de Alpha wel degelijk effect te hebben gehad op de mensen die in het verleden een cursus hebben gevolgd. De van oorsprong anglicaanse cursus lijkt ook aan te slaan in de katholieke context. De Alpha is een methode, die de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland, kan helpen om missionair actief te zijn in de lokale omgeving, waar een parochie zich bevindt. In sommige plaatsen in Nederland is dat hard nodig. Als parochies alleen maar naar binnen zijn gericht en niet naar buiten, zullen ze langzaam verdwijnen. Het is noodzakelijk het geloof in deze geseclariseerde samenleving uit te dragen en precatechese is daarbij nodig. Wil de Kerk in Nederland missionair zijn, dan is het van belang dat we ons geloof kennen in deze kritische maatschappij, zodat we ons geloof kunnen verantwoorden.⁹⁵ Maar bovenal is een persoonlijke levenswandel met Christus het allerbelangrijkste om vrucht te dragen. De Alpha is als methode van precatechese een relevante cursus die aansluiting vindt bij de cultuur in deze samenleving. Het kan het geloof van de gelovigen sterken om de basale principes van het christelijk geloof bekend te maken bij randkerkelijken en ongelovigen. Alpha heeft invloed, dus adviseer ik het Katholiek Alpha Centrum door te gaan met het promoten van de cursus. Het valt op dat er in het bisdom van Groningen geen Alpha-cursus is. Wellicht zou een Student-Alpha daar kunnen werken.

Potentieel voor vervolgcursussen

Wat opvalt in het onderzoek is dat er een aantal parochies zijn waar geen vervolgcursus wordt aangeboden. Er zijn veel mensen die aangeven geen vervolg gedaan te hebben omdat deze er niet is. Hier ligt nog een potentieel om vervolgcursussen te introduceren. Parochies kunnen iets doen aan het feit dat er geen vervolg wordt aangeboden. Het is zonde om 'nee te verkopen' aan mensen, die graag een vervolgcursus zouden willen doen, maar niet kunnen omdat er niets is. Daarom zou ik het Katholiek Alpha Centrum willen adviseren om parochies nog meer te wijzen op het belang van een vervolgcursus. Ik denk dat vervolgcursussen erg belangrijk zijn voor mensen die een randkerkelijke of niet-kerkelijke achtergrond hebben. Daarnaast kan het ook voor kerkelijke mensen relevant zijn. Een andere reden waarom mensen geen vervolg hebben gedaan, is omdat ze geen interesse hebben. Daarom zou ik een vervolgonderzoek willen adviseren die kijkt naar de wijze waarop vervolgcursussen worden gepromoot in parochies en hoe dit aansluit dat bij de behoefte van de mensen, als ook waarom deze mensen geen interesse hebben.

⁹⁵ 1 Petrus 3:15

Literatuurlijst

Boeken:

Sengers, E. (2006). *Aantrekkelijke kerk*. Delft, Eburon

Verboom, W. (2002). *De Alpha-cursus onderzocht*. Zoetermeer, Boekencentrum

H.M.N. Opstal en J.H. Smith pr. (2001), *De Alpha-cursus in een Rooms-katholieke setting*, Den Haag, Katholiek Alpha Centrum

Van der Ploeg, T; van der Helm, A; Weigand, H (red.). (2008). *Met Beide benen op de grond*. Amsterdam, Telos

Gumbel, N. *Een Kwestie Van Leven*. Gideon

Lange, J; Otten-Jongkind, C; Vink, M. (2007) *Evaluatie Alpha en Emmaus Westerkerk*. Ede, Christelijke Hogeschool Ede (scriptie)

Hunt, S. (2004), *The Alpha Enterprise*, Ashgate,

A.J. de Vries, *Het effect van de Alpha-cursus in de Gereformeerde kerken van de PKN, CHE*, 2009. (SCRIPTIE)

Baarda, De Goede en Van Dijkum, *Basisboek Statistiek met SPSS*. (2007), Groningen, Wolters-Noordhoff, derde druk

Katechismus van de Katholieke Kerk. (1995), secretariaat Rooms-Katholiek Kerkgenootschap, Utrecht

Internet:

<http://uk.alpha.org/>; <http://www.alpha-cursus.nl/wat-is-alpha>

<http://www.rk-alphacentrum.nl/>

Johannes Paulus II, *Redemptoris Missio*, (<http://www.rkdocumenten.nl/index.php?docid=4&begin=0&zoek=rijpheid>) Ned. Vertaling.

Congregatie voor de clerus, *Algemeen Directorium voor de Catechese*, Nederlandse vertaling

Paus Benedictus XVI, *Boodschap van Paus Benedictus XVI aan de jongeren van de wereld ter gelegenheid van de 21e Wereldjongerendag 2006*. Nederlandse vertaling.
<http://www.wkj.nl/Brieven-Paus/Brief-tgv-21e-Wereldjongerendag-2006.html>

http://www.katholieknederland.nl/actualiteit/2008/detail_objectID677419_FJaar2008.html
Paus Paulus VI, *Evangelii Nuntiandi*, (<http://www.rkdocumenten.nl/index.php?docid=519&id=498>) Ned. Vertaling

Bijlage 1

Enquête

Het invullen van deze enquête duurt ongeveer 15 tot 20 minuten

1. Leeftijd:..... jaar
2. Geslacht:
 - Man
 - Vrouw
3. Wat voor nationaliteit heeft u?
 - Nederlandse
 - Anders, namelijk:.....
4. Wat is uw hoogste opleiding?
 - Lager onderwijs / geen
 - Lager beroepsonderwijs (LBO)
 - Vmbo, mavo, ulo, mulo
 - Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)
 - Havo, mms, hbs
 - Vwo, atheneum, gymnasium
 - Hoger beroepsonderwijs (HBO)
 - Universiteit (WO)
5. Wat gold voor u toen u aan de alpha-cursus begon?
Meerdere antwoorden zijn toegestaan.
 - Doopsel ontvangen
 - Eerste Communie gedaan
 - Vormsel ontvangen
 - Katholieke opvoeding gehad
 - Op dat moment praktiserend katholiek
 - Katholieke school gezeten
 - Anders christelijk (protestant, evangelisch, pinkster etc.)
 - Christelijke opvoeding gehad
 - Christelijke school gegaan
 - In het verleden kerkelijk betrokken geweest
 - Ik had niets met de kerk
 - Ongelovig
 - Lid van een kerk (anders dan de Rooms-katholieke Kerk)
 - Andere religieuze achtergrond namelijk:.....
6. Wat is uw burgerlijke staat?
 - Gehuwd
 - Ongehuwd
 - Samenwonend

7. Had u op het moment dat u deelnam aan de Alpha-cursus een baan?

- Ja
- Nee

8. Bent u **nu** lid van een parochie?

- Ja
- Nee

9. Wanneer heeft u de Alpha-cursus gedaan

- Voorjaar 2006
- Najaar 2006
- Voorjaar 2007
- Najaar 2007
- Voorjaar 2008
- Najaar 2008
- Voorjaar 2009

10. In welke plaats en parochie heeft u de alpha-cursus gevolgd?

.....
.....

11. Hoe hoorde u van de alpha-cursus?

- Persoonlijke uitnodiging
- Poster
- Krant
- Parochieblad/afkondiging in de kerk
- Anders, namelijk.....

12. Waarom heeft u meegedaan met de Alpha-cursus?

Meerdere antwoorden zijn toegestaan.

- Interesse in het katholieke geloof
- Uitgenodigd door een bekende
- Meer kennis over het geloof opdoen
- Gezelligheid
- Naar aanleiding van positieve ervaringen van anderen
- Verlangen naar meer diepgang
- Anders, namelijk.....

13. Wat was u verwachting voor de Alpha-cursus?

Meerdere antwoorden zijn toegestaan.

- Kennis opdoen van het christelijk geloof
- Groei in persoonlijk geloof
- Nieuwe contacten opdoen
- bekeerd worden
- Zonder verwachtingen begonnen
- Anders, namelijk.....

Stellingen

In hoeverre bent u het eens met de volgende uitspraken.

14. “Door de Alpha-cursus heb ik meer kennis over het geloof.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

15. “Door de Alpha-cursus heb ik een positievere kijk op het christendom.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

16. “De Alpha-cursus heeft mijn geloofsleven beïnvloed.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

17. “Door de Alpha-cursus is het geloof meer gaan leven voor mij.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

18. “Door de Alpha-cursus ben ik gaan geloven in God.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

19. “Door de Alpha-cursus ben ik erachter gekomen dat ik een persoonlijke relatie met Jezus Christus kan hebben.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

20. Door de Alpha-cursus houd ik meer rekening met wat God vindt van mijn levensstijl.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

21. “Door de Alpha-cursus begrijp ik waarom Jezus Christus aan het kruis is gestorven en is verrezen uit de dood.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

22. "Door de Alpha-cursus weet ik wie de Heilige Geest is en wat Hij doet."

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

23. "Bidden is voor mij praten met God."

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

24. "Na het volgen van de Alpha-cursus ben ik meer gaan bidden."

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

25. "Ik vind het prettig als anderen voor mij bidden."

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

26. "Door de Alpha-cursus ben ik meer naar de kerk gegaan."

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

27. “Door de Alpha-cursus heb ik een positiever beeld van de Rooms-katholieke Kerk in het algemeen.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

28. “Door de Alpha-cursus doe ik meer mee met andere activiteiten in de parochie.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

29. “Door de Alpha-cursus ben ik me meer gaan inzetten voor het geloof en/of de Kerk.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

30. “Door de Alpha-cursus voel ik me meer verbonden met de mensen in de Kerk.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

31. “Door de Alpha-cursus ben ik meer in de Bijbel gaan lezen.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

32. “Door de Alpha-cursus heb ik een andere visie op de Bijbel gekregen.”

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Niet mee eens/ Niet mee oneens
- Niet mee eens
- Helemaal niet mee eens
- Geen mening

Toelichting:.....

33. “De Alpha-cursus heb ik als vrijblijvend ervaren.”

- Ja
- nee

Toelichting:.....

34. Werd er in de parochie een vervolgcursus na de Alpha-cursus aangeboden?

- Ja
- Nee

35. Heeft u na de Alpha-cursus een vervolgcursus gedaan?

- Ja
- Nee

36. Waarom heeft u wel of geen vervolg gedaan?

.....
.....
.....
.....
.....

37. Wat voor groepsactiviteiten met betrekking op geloof heeft u na de Alpha-cursus gedaan?

- CaFE
- Marriage Course
- Pre Marriage Course
- Huiskring/parochiekring
- Bijbelstudie
- Catechese
- Anders namelijk:.....

Toelichting:.....

38. Over de activiteiten die na de Alpha werden aangeboden ben ik:

- Positief gestemd
- Negatief gestemd
- Niet van toepassing

39. Waarom bent u negatief of positief gestemd over deze activiteiten?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

40. Wat vond u van het niveau van deze groepsactiviteit na Alpha?

- Te hoog
- Hoog
- gemiddeld
- laag
- Te laag

Toelichting:.....

41. Wat was voor u het meest waardevol van de Alpha-cursus als u nu terug kijkt? En waarom?

.....
.....
.....
.....
.....

42. Door de Alpha-cursus heb ik de volgende stap gezet:

- Doop
- Vormsel
- Rooms-katholiek geworden
- Teruggekeerd naar de kerk
- Niet van toepassing
- Anders namelijk:.....

43. Bij wat voor kerkelijke activiteiten bent u op dit moment betrokken? (Denk aan activiteiten zoals cursussen, gebedskringen, koor of vrijwilligerswerk in de kerk)

.....
.....
.....
.....

44. Waarom bent u wel of niet betrokken bij kerkelijke activiteiten?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

45. Bent u bereid om naar aanleiding van deze enquête middels een interview het een en ander nog te bespreken?

- Ja: naam:
Telefoonnummer:
Email:
- Nee

Einde

Dank u wel voor het invullen van deze enquête.

Bijlage 2 Cronbach's Alpha

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,872	20

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
meer kennis	15,09	263,797	,537	,866
positievere kijk	15,35	260,172	,598	,864
beïnvloed	14,98	259,633	,441	,867
geloof gaan leven	15,13	255,264	,569	,863
geloven in God	15,63	230,250	,577	,863
persoonlijke relatie	15,35	250,258	,454	,867
levenstijl	15,51	250,899	,569	,862
kennis Jezus	15,41	248,200	,618	,861
HG is en doet	15,16	250,378	,551	,863
bidden prate	14,52	270,237	,203	,873
meer gaan bidden	15,64	253,025	,520	,864
anderen voor je bidden	14,83	264,416	,296	,871
meer naar kerk gegaan	15,68	238,982	,632	,859
positiever RK	15,62	258,712	,391	,868
meer activiteiten	15,41	243,640	,460	,868
inzet geloof	15,58	243,756	,584	,861
verbondenheid	15,31	260,879	,410	,868
meer bijbel	15,75	253,067	,474	,865
visie bijbel	15,59	248,416	,523	,864
vrijblijvendheid	14,63	270,091	,166	,875

Tot zover het rapport.

HBO-kennisbank stond het ook:

<http://www.hbo-kennisbank.nl/nl/page/hborecord.view/show?uploadId=ede%3Aoi%3Arepository.samenmaken.nl%3Ampid%3A3767>

De originele verdeling van de tekst over de pagina's en de paginanummering is in tact gebleven.

Meer over de Alpha-cursus op www.stucom.nl 0218, 0220, 0173, 0174

Meer over vergelijkbare en aanvullende cursussen in de rubriek Parochie op www.stucom.nl

Dit is document 0329 op www.stucom.nl